

Regeringens proposition

1985/86: 86

om ändring i patentlagen (1967: 837) m. m.

Prop.
1985/86: 86

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 9 januari 1986.

På regeringens vägnar

Olof Palme

Sten Wickbom

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås olika åtgärder i syfte att effektivisera patentprocessen och stärka patenthavarnas ställning vid intrång i patent.

När det gäller patentmål föreslås ändrade regler för handläggningen i tingsrätten och hovrätten och i fråga om domförheten i dessa domstolar. Vidare införs möjligheter att meddela vitesförbud vid patentintrång. Samtidigt ändras skadeståndsbestämmelserna i patentlagen så att skadeståndets storlek skall kunna bestämmas även med hänsyn till omständigheter av annan än rent ekonomisk natur.

Beträffande patentbesvärsmål föreslås att det i fortsättningen skall krävas prövningstillstånd vid överklagande av ett avgörande av patentbesvärsrätten till regeringsrätten.

De ändringar i gällande lagstiftning som förslagen medför avses träda i kraft den 1 juli 1986.

Lagförslaget i denna proposition har granskats av lagrådet. Propositionen innehåller därför tre huvuddelar: lagrådsremissen (s. 13), lagrådets yttrande (s. 50) och föredragande statsrådets ställningstagande till lagrådets synpunkter (s. 52).

Den som vill ta del av samtliga skäl för lagförslagen måste därför läsa alla tre delarna.

1 Förslag till

Lag om ändring i patentlagen (1967: 837)

Härigenom föreskrivs i fråga om patentlagen (1967: 837)

dels att 25, 57, 58, 61, 66, 67 och 75 §§ skall ha följande lydelse,

dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 57 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

25 §¹

Talan enligt 24 § föres genom besvär hos patentbesvärsrätten inom två månader från beslutets dag. Den som vill anföra besvär skall inom samma tid erlagga fastställd besväravgift vid påföljd att besvären icke upptagas till prövning.

Mot slutligt beslut av patentbesvärsrätten må talan föras av sökanden, om det gått honom emot. Talan föres hos regeringsrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag.

Ett slutligt beslut av patentbesvärsrätten får överklagas till regeringsrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag. Överklagandet får inte avse andra patentkrav än sådana som har prövats genom det överklagade beslutet. I övrigt tillämpas bestämmelserna i 35–37 §§ förvaltningsprocesslagen (1971:291) om besvär över kammarrättens beslut. Patentbesvärsrättens beslut skall innehålla uppgift om att det krävs särskilt tillstånd för prövning av besvär till regeringsrätten och om de grunder på vilka sådant tillstånd meddelas.

Bestämmelserna i 22 § femte stycket äga motsvarande tillämpning beträffande handlingar som inkomma till patentbesvärsrätten eller regeringsrätten.

57 §

Gör någon intrång i den ensamrätt som patent medför (patentintrång) och sker det uppsåtligen, dömes till dagsböter eller fängelse i högst sex månader.

Gör någon intrång i den ensamrätt som patent medför (patentintrång) och sker det uppsåtligen, skall han dömas till dagsböter eller fängelse i högst sex månader. Den som har överträtt ett vitesförbud enligt 57 a § får inte dömas till straff för intrång som omfattas av förbudet.

Brottet må åtalas av allmän åklagare endast om målsägande anger det till åtal och åtal av särskilda skäl finnes påkallat ur allmän synpunkt.

¹ Senaste lydelse 1977: 730.

57 a §

På yrkande av patenthavaren eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja uppfinningen får rätten vid vite förbjuda den som gör patentintrång att fortsätta intrånget.

Om kâranden visar sannolika skäl för att intrång föreligger och det skäligen kan befaras att svaranden genom att fortsätta intrånget förringar värdet av den ensamrätt som patentet medför, får rätten meddela vitesförbud för tiden intill dess att målet slutligt har avgjorts eller annat har förordnats. Innan ett sådant förbud meddelas skall svaranden ha fått tillfälle att yttra sig, om det inte är fara i dröjsmål.

Förbud enligt andra stycket får meddelas endast om kâranden ställer säkerhet hos rätten för skada som kan tillfogas svaranden. Saknar kâranden förmåga att ställa sådan säkerhet, får rätten befria honom från detta. I fråga om beskaftenheten av säkerheten gäller 2 kap. 25 § utsökningsbalken. Säkerheten skall prövas av rätten, om den ej har godkänts av svaranden.

När målet avgörs skall rätten pröva om förbud som har meddelats enligt andra stycket fortfarande skall bestå.

I fråga om överklagande av beslut enligt andra eller tredje stycket samt i fråga om handläggningen i högre rätt gäller vad som föreskrivs i rättegångsbalken om talan mot beslut enligt 15 kap. rättegångsbalken.

Talan om utdömande av vite förs av den som har ansökt om förbudet. I samband med sådan talan får talan föras om nytt vitesförbud.

58 §

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet begår patentintrång skall utge skälig ersättning för utnyttjandet av uppfinningen samt ersättning för den ytterligare skada

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet begår patentintrång skall utge skälig ersättning för utnyttjandet av uppfinningen samt ersättning för den ytterligare skada

som intrånget medfört. *Föreligger endast ringa oaktsamhet, må ersättningen jämkas.*

som intrånget har medfört. *Vid bestämmande av ersättningens storlek skall hänsyn tas även till patenthavarens intresse av att patentintrång inte begås och till övriga omständigheter av annan än rent ekonomisk betydelse.*

Begår någon patentintrång utan uppsåt eller oaktsamhet, skall han utge ersättning för utnyttjandet av uppfinningen, om och i den mån det finnes skäligt.

Talan om ersättning för patentintrång må avse skada endast under de fem senaste åren innan talan väcktes. För skada under tid dessförinnan är rätten till ersättning förlorad.

61 §

Har patent förklarats ogiltigt genom dom som vunnit laga kraft, *må ej enligt 57–60 §§ dömas till straff, ersättning eller säkerhetsåtgärd.*

Har ett patent förklarats ogiltigt genom dom som vunnit laga kraft, *får rätten inte enligt 57–60 §§ döma till straff, meddela vitesföreläggelse, utdöma vite eller ersättning eller förordna om säkerhetsåtgärd.*

Föres talan rörande patentintrång och gör den mot vilken talan föres gällande att patentet är ogiltigt, skall rätten på hans yrkande förklara målet vilande i avbidan på att frågan om patentets giltighet slutligt prövas. Är talan härom icke väckt, skall rätten i samband med vilandeförklaringen förelägga honom viss tid inom vilken sådan talan skall väckas.

Förs talan rörande patentintrång och gör den mot vilken talan förs gällande att patentet är ogiltigt, får frågan om ogiltighet prövas endast sedan talan om detta har väckts. Rätten skall förelägga den som gör gällande att patentet är ogiltigt att inom viss tid väcka sådan talan.

Förs i samma rättegång talan om patentintrång och talan om patentets ogiltighet och är det med hänsyn till utredningen lämpligt att frågan huruvida patentintrång föreligger avgörs särskilt för sig, får på begäran av någon av parterna särskild dom ges i den frågan. Om särskild dom ges, får rätten förordna att målet om ogiltighet skall vila till dess domen har vunnit laga kraft.

66 §²

I mål som anges i 65 § består tingsrätten, *utom i fall som avses i andra stycket nedan, av sex ledamöter, av vilka tre skola vara lagfarna och tre tekniskt sakkunniga. Har förfall uppkommit för en av ledamöterna sedan huvudförhandling påbörjats, är rätten dock dom-*

I mål som anges i 65 § är tingsrätten domförför med fyra ledamöter, av vilka två skall vara lagfarna och två tekniskt sakkunniga. Fler än tre lagfarna och tre tekniskt sakkunniga ledamöter får inte sitta i rätten. En av de lagfarna ledamöterna skall vara rättens ordförande.

² Senaste lydelse 1977: 700.

för med övriga fem ledamöter. En av de lagfarna ledamöterna är rättens ordförande.

Vid måls avgörande utan huvudförhandling och vid handläggning, som ej sker vid huvudförhandling eller syn på stället, består tingsrätten av en lagfaren ledamot eller, om så är lämpligt, av en lagfaren och en tekniskt sakkunnig ledamot, varvid den lagfarna ledamoten är rättens ordförande.

Vid avgörande av mål utan huvudförhandling, liksom vid handläggning som inte sker vid huvudförhandling eller syn på stället, är tingsrätten dock domför med en lagfaren ledamot. I sådana fall får inte fler än en lagfaren och en tekniskt sakkunnig ledamot sitta i rätten. Därvid är den lagfarna ledamoten rättens ordförande.

67 §³

Hovrätten är i mål, i vars avgörande i tingsrätten tekniskt sakkunnig ledamot deltagit, domför med fyra lagfarna och två tekniskt sakkunniga ledamöter. Flera än fem lagfarna och tre tekniskt sakkunniga ledamöter må ej sitta i rätten.

Hovrätten är i mål, i vars avgörande i tingsrätten tekniskt sakkunnig ledamot deltagit, domför med tre lagfarna och två tekniskt sakkunniga ledamöter. Har tre lagfarna ledamöter deltagit i tingsrättens avgörande, skall dock minst fyra lagfarna ledamöter delta i hovrättens avgörande. Fler än fem lagfarna och tre tekniskt sakkunniga ledamöter får inte sitta i rätten.

Om hovrätten finner att medverkan av tekniskt sakkunniga ledamöter uppenbarligen inte behövs, är hovrätten domför utan sådana ledamöter.

75 §⁴

Talan mot annat slutligt beslut av patentmyndigheten enligt denna lag än som avses i 24 § samt talan mot beslut enligt 42, 72 eller 73 § föres genom besvär hos patentbesvärsrätten inom två månader från beslutets dag. Den som vill anför besvär skall erlagga fastställd besväravgift inom samma tid vid påföljd att besvären icke upptagas till prövning.

Mot patentbesvärsrättens slutliga beslut föres talan hos regeringsrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag.

Andra slutliga beslut av patentmyndigheten än som avses i 24 § samt beslut enligt 42, 72 eller 73 § får överklagas till patentbesvärsrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag. Den som vill överklaga ett sådant beslut skall inom samma tid betala föreskriven besväravgift. Annars prövas inte besvären.

Ett slutligt beslut av patentbesvärsrätten får överklagas till regeringsrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag. Därvid tillämpas bestämmelserna i 35–

³ Senaste lydelse 1977: 700.

⁴ Senaste lydelse 1983: 433.

37 §§ förvaltningsprocesslagen
(1971:291) om besvär över kam-
marrättens beslut. Patentbesvär-
rättens beslut skall innehålla upp-
gift om att det krävs särskilt till-
stånd för prövning av besvär till re-
geringsrätten och om de grunder
på vilka sådant tillstånd meddelas.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1986.
 2. I fråga om tingsrättens domförhet skall äldre föreskrifter fortfarande tillämpas vid huvudförhandlingar som har påbörjats före ikraftträdandet samt vid överläggningar och omröstningar i anslutning till sådana huvudförhandlingar.
 3. I fråga om hovrättens domförhet skall äldre föreskrifter fortfarande tillämpas i mål där den slutliga handläggningen har påbörjats före ikraftträdandet.
 4. I fråga om överklagande av beslut som patentbesvärsrätten har meddelat före ikraftträdandet skall äldre föreskrifter fortfarande tillämpas.

Lag om ändring i varumärkeslagen (1960: 644)

Härigenom föreskrivs att 47 § varumärkeslagen (1960: 644) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*47 §¹

Talan mot slutligt beslut av registreringsmyndigheten enligt denna lag må föras av sökanden, om det gått honom emot. Mot beslut, varigenom ansökan bifallits oaktat invändning framställt i behörig ordning, må talan föras av den som gjort invändningen. Återkallar invändaren sin talan, må denna likväl prövas, om särskilda skäl föreligga.

Talan föres genom besvär hos patentbesvärsrätten inom två månader från beslutets dag.

Mot patentbesvärsrättens slutliga beslut må talan föras av sökanden, om det gått honom emot. Talan föres hos regeringsrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag.

Ett slutligt beslut av registreringsmyndigheten enligt denna lag får överklagas av sökanden, om beslutet har gått honom emot. Beslut, som innebär att en ansökan bifalls trots att en invändning har framställts, får överklagas av den som har gjort invändningen. Återkallar denne sin talan får invändningen ändå prövas, om det finns särskilda skäl.

Ett beslut enligt första stycket får överklagas till patentbesvärsrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag.

Ett slutligt beslut av patentbesvärsrätten får överklagas till regeringsrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag. Därvid tillämpas bestämmelserna i 35–37 §§ förvaltningsprocesslagen (1971:291) om besvär över kamarrättens beslut. Patentbesvärsrättens beslut skall innehålla uppgift om att det krävs särskilt tillstånd för prövning av besvär till regeringsrätten och om de grunder på vilka sådant tillstånd meddelas.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1986.

2. I fråga om överklagande av beslut som patentbesvärsrätten har meddelat före ikraftträdandet skall äldre föreskrifter fortfarande tillämpas.

Lag om ändring i mönsterskyddslagen (1970: 485)

Härigenom föreskrivs att 22 och 47 §§ mönsterskyddslagen (1970: 485) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Talan enligt 21 § föres hos patentbesvärsrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag. Den som vill anförda besvär skall inom samma tid erlægga fastställd besväravgift vid påföljd att besvären annars icke upptages till prövning.

Mot slutligt beslut av patentbesvärsrätten får talan föras av sökanden, om det gått honom emot. Talan föres hos regeringsrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag.

Talan mot annat slutligt beslut av registreringsmyndigheten enligt denna lag än som avses i 21 § föres genom besvär hos patentbesvärsrätten inom två månader från beslutets dag. Den som vill anförda besvär skall erlægga fastställd besväravgift inom samma tid vid påföljd att besvären annars icke upptages till prövning.

Talan mot patentbesvärsrättens slutliga beslut föres hos regeringsrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag.

*Föreslagen lydelse*22 §¹

Ett slutligt beslut av registreringsmyndigheten enligt 21 § får överklagas till patentbesvärsrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag. Den som vill överklaga ett sådant beslut skall inom samma tid betala föreskriven besväravgift. Annars prövas inte besvären.

Ett slutligt beslut av patentbesvärsrätten får överklagas till regeringsrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag. Därvid tillämpas bestämmelserna i 35–37 §§ förvaltningsprocesslagen (1971:291) om besvär över kamrarrättens beslut. Patentbesvärsrättens beslut skall innehålla uppgift om att det krävs särskilt tillstånd för prövning av besvär till regeringsrätten och om de grunder på vilka sådant tillstånd meddelas.

47 §²

Andra slutliga beslut av registreringsmyndigheten än som avses i 21 § får överklagas till patentbesvärsrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag. Den som vill överklaga ett sådant beslut skall inom samma tid betala föreskriven besväravgift. Annars prövas inte besvären.

Ett slutligt beslut av patentbesvärsrätten får överklagas till regeringsrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag. Därvid tillämpas bestämmelserna i 35–37 §§ förvaltningsprocesslagen (1971:291) om besvär över kamrarrättens beslut. Patentbesvär-

¹ Senaste lydelse 1977: 731.

² Senaste lydelse 1977: 731.

rättens beslut skall innehålla uppgift om att det krävs särskilt tillstånd för prövning av besvär till regeringsrätten och om de grunder på vilka sådant tillstånd meddelas.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1986.

2. I fråga om överklagande av beslut som patentbesvärsrätten har meddelat före ikraftträdandet skall äldre föreskrifter fortfarande tillämpas.

Lag om ändring i lagen (1977: 1016) med vissa bestämmelser på tryckfrihetsförordningens område

Härigenom föreskrivs att 8 § lagen (1977: 1016) med vissa bestämmelser på tryckfrihetsförordningens område skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Talan mot slutligt beslut av patent- och registreringsverket i ärende rörande utgivningsbevis föres genom besvär hos patentbesvärsrätten inom två månader från beslutets dag. Talan mot patentbesvärsrättens slutliga beslut föres hos regeringsrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag.

Föreslagen lydelse

8 §

Ett slutligt beslut av patent- och registreringsverket i ärende rörande utgivningsbevis får överklagas till patentbesvärsrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag.

Ett slutligt beslut av patentbesvärsrätten får överklagas till regeringsrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag. Därvid tillämpas bestämmelserna i 35–37 §§ förvaltningsprocesslagen (1971:291) om besvär över kamrättens beslut. Patentbesvärsrättens beslut skall innehålla uppgift om att det krävs särskilt tillstånd för prövning av besvär till regeringsrätten och om de grunder på vilka sådant tillstånd meddelas.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1986.
2. I fråga om överklagande av beslut som patentbesvärsrätten har meddelat före ikraftträdandet skall äldre föreskrifter fortfarande tillämpas.

Lag om ändring i lagen (1977:729) om patentbesvärsrätten

Härigenom föreskrivs att 17 § lagen (1977:729) om patentbesvärsrätten skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*17 §¹

I fråga om *tal*an mot patentbesvärsrättens slutliga beslut finns bestämmelser i patentlagen (1967:837), mönsterskyddslagen (1970:485), varumärkeslagen (1960:644), namnlagen (1963:521) och lagen (1977:1016) med vissa bestämmelser på tryckfrihetsförordningens område.

Mot patentbesvärsrättens beslut, som *ej* är slutligt, får *tal*an föras endast i samband med *tal*an mot beslut i själva målet. *Tal*an får dock föras särskilt när rätten har

1. ogillat invändning om jäv mot ledamot av rätten eller invändning om att hinder föreligger för talans prövning,

2. avvisat ombud eller biträde,

3. utdömt vite eller straff för underlåtenhet att iakttaga föreläggande eller ålagt vittne eller sakkunnig att ersätta kostnad som vållats genom försummelse eller tredska,

4. förordnat angående ersättning för någons medverkan i målet,

5. utlåtit sig i annat fall än som avses i 4 i fråga som gäller allmän rättshjälp.

*Särskild tal*an som avses i andra stycket får föras av den som beslutet angår, om det har gått honom emot. *Tal*an föras genom besvär hos regeringsrätten. Därvid äger bestämmelserna i 7 § förvaltningsprocesslagen (1971:291) motsvarande tillämpning.

I fråga om *ö*rklagande av ett slutligt beslut av patentbesvärsrätten finns bestämmelser i patentlagen (1967:837), mönsterskyddslagen (1970:485), varumärkeslagen (1960:644), namnlagen (1982:670) och lagen (1977:1016) med vissa bestämmelser på tryckfrihetsförordningens område.

Ett beslut av patentbesvärsrätten, som *inte* är slutligt, får *ö*verklagas endast i samband med *ö*verklagande av beslut i själva målet. Ett beslut får dock *ö*verklagas särskilt när rätten har

1. ogillat invändning om jäv mot ledamot av rätten eller invändning om att hinder föreligger för talans prövning,

2. avvisat ombud eller biträde,

3. utdömt vite eller straff för underlåtenhet att iakttaga föreläggande eller ålagt vittne eller sakkunnig att ersätta kostnad som vållats genom försummelse eller tredska,

4. förordnat angående ersättning för någons medverkan i målet,

5. utlåtit sig i annat fall än som avses i 4 i fråga som gäller allmän rättshjälp.

*Så*dant *särskilt ö*verklagande som avses i andra stycket får göras av den som beslutet angår, om det har gått honom emot. *Beslut*et *ö*verklagas till regeringsrätten genom besvär. Därvid *tillämp*as bestämmelserna i 7 § förvaltningsprocesslagen (1971:291) och i 35–37 §§ *samma lag om besvär ö*ver kammarrättens beslut. *Patentbesvär*srättens beslut skall innehålla uppgift om att det krävs särskilt till-

¹ Senaste lydelse 1979:244.

*stånd för prövning av besvär till re-
geringsrätten och om de grunder
på vilka sådant tillstånd meddelas.*

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1986.
 2. I fråga om överklagande av beslut som patentbesvärsrätten har meddelat före ikraftträdandet skall äldre föreskrifter fortfarande tillämpas.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 28 november 1985

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden I. Carlsson, Lundkvist, Feldt, Sigurdson, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Petersson, Andersson, Bodström, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Wickbom, Johansson, Hultström, Lindqvist

Föredragande: statsrådet Wickbom

Lagrådsremiss om ändring i patentlagen (1967:837) m. m.

1 Inledning

I februari 1979 tillkallades en särskild utredare¹ med uppdrag att utreda frågor rörande patentprocessen och sanktionssystemet inom patenträtten. Utredaren, som har bedrivit sitt arbete under namnet patentprocessutredningen, avlämnade i juni 1983 betänkandet (SOU 1983:35) Patentprocessen och sanktionssystemet inom patenträtten.

Betänkandet har remissbehandlats. En sammanställning av remissyttrandena har gjorts i justitiedepartementet och finns tillgänglig i lagstiftningsärendet (Dnr 2140-83).

Till protokollet i detta ärende bör fogas dels en sammanfattning av betänkandet som *bilaga 1*, dels utredningens lagförslag som *bilaga 2*, dels en förteckning över remissinstanserna som *bilaga 3*.

Beträffande nuvarande förhållanden samt utredningens närmare överväganden hänvisas till betänkandet.

Under lagstiftningsärendets beredning har överläggningar hållits med företrädare för Svea hovrätt, Stockholms tingsrätt, patentbesvärsrätten, Sveriges advokatsamfund, Sveriges industriförbund, Svenska patentombudsföreningen, Svenska uppfinnareföreningen, Svenska industriens patentingenjörers förening och SHIO-Familjeföretagen.

2 Allmän motivering

2.1 Behovet av en reform

Patent innebär en av rättsordningen skyddad ensamrätt för uppfinnaren eller dennes rättsinnehavare att under viss tid ekonomiskt utnyttja en

¹ Regeringsrådet Ingmar Lidbeck. Sakkunniga: patentingenjören Andy Andersson, advokaten Fritz Engström, f.d. statsrådet Lennart Geijer, advokaten Örjan Grundén, patentingenjören Arne Kransell, patenträttsrådet Claës Ugglå och rådmannen Olle Westlander. Experter: patenträttsrådet Lennarth Törnroth, byrådirektören Solveig Arvidsson och byråchefen Anders Eriksson.

uppfinring i utbyte mot att innehavaren av patentet medverkar till att information om uppfinningen görs allmänt tillgänglig. Den som gör sig skyldig till intrång i ensamrätten kan drabbas av straff och förpliktas att betala skadestånd. Patentskyddet gäller under tjugo år.

De grundläggande bestämmelserna om patent finns i patentlagen (1967:837). Patent- och registreringsverket prövar ansökan om patent. Verkets beslut i patentärenden kan överklagas till patentbesvärsrätten. Denna förvaltningsdomstol inrättades år 1978 och ersatte då patent- och registreringsverkets besväravdelning. Patentbesvärsrättens beslut överklagas till regeringsrätten, i den mån överklagande får ske. Prövningstillstånd krävs inte vid överklagande till regeringsrätten.

Från denna besvärprocess skiljer sig patentprocessen. Därmed avses handläggningen av mål som rör giltigheten av patent och intrång i patent m.m. Dessa mål handläggs av allmän domstol. Vissa bestämmelser om rättegången i patentmål finns i patentlagen. I den mån särskilda regler inte har meddelats där, gäller de allmänna bestämmelserna i rättegångsbalken.

Enligt patentlagen prövas patentmål av Stockholms tingsrätt som första instans. Ett avgörande av tingsrätten kan överklagas till Svea hovrätt. Prövningstillstånd erfordras vid överklagande av hovrättens avgörande till högsta domstolen. Såväl för tingsrätten som för hovrätten gäller särskilda regler om rättens sammansättning.

Sedan länge råder ett utbrett missnöje hos industrin och bland uppfinnare med det sätt på vilket patentprocessen f.n. fungerar. Detta missnöje kan sammanfattas i tre punkter. Processen är för långsam. Processen är för dyrbar. De skadestånd som döms ut för patentintrång är för låga.

De angivna missförhållandena har också vid olika tillfällen påtalats av riksdagen (se LU 1977/78:10 och 32).

Med anledning härav fick patentprocessutredningen år 1979 i uppdrag att föreslå en effektivare och bättre fungerande patentprocess än den nuvarande och att se över sanktionssystemet vid patentintrång.

Utredningen har kartlagt de patentmål som har handlagts av domstolarna under perioden 1970–1982. Kartläggningen visar att under denna period talan väcktes vid tingsrätten i drygt 200 mål. Antalet nya mål per år varierade mellan 6 och 25.

Av utredningens redovisning framgår vidare att av de drygt 60 domar i patentmål som hade meddelats av tingsrätten 40 överklagades till hovrätten. I tio av målen ändrade hovrätten tingsrättens dom. Av hovrättens domar överklagades över hälften till högsta domstolen. Prövningstillstånd meddelades inte i något fall.

Vid tingsrätten uppgick den genomsnittliga handläggningstiden till ungefär tre år, medan motsvarande tid för hovrättens del var omkring två år. Tiden från det att ett mål väcktes vid tingsrätten till dess att högsta domstolen avgjorde frågan om prövningstillstånd uppgick till i genomsnitt ungefär sex år.

Utredningens kartläggning visar slutligen att processkostnaderna ofta uppgick till betydande belopp. I tingsrätten dömdes vanligen ut ersättning för rättegångskostnader med 200 000 kr. eller mera. I ett av de mål som fullföljdes till högsta domstolen uppgick enligt utredningens redovisning

rättegångskostnaderna i tingsrätt och hovrätt till sammanlagt nära två miljoner kr. Rättegångskostnaderna i högsta domstolen, där frågan endast gällde prövningstillstånd, utgjorde drygt 680 000 kr.

Utredningen har dragit slutsatsen att domstolsprocessen i sin nuvarande utformning inte kan anses ge parterna den hjälp de behöver för att lösa uppkomna tvister. Särskilt uppfinnare med begränsade ekonomiska resurser har svårt att hävda sin rätt. Enligt utredningen anser man också på industriellt håll att de utdragna processerna och de höga kostnaderna har avhållit även större industriföretag från att söka sin rätt vid domstol. Rättighetshavarna har föredragit att efter förhandlingar acceptera ett licensavtal framför att inlåta sig på en process t.o.m. när man har ansett sig ha goda utsikter att vinna processen. Obenägheten att föra talan vid domstol har enligt utredningen utnyttjats av mindre nogräknade personer antingen så, att de utan att riskera påföljd gör intrång i patenthavarens ensamrätt, eller genom att de försvarar ett erhållet patent även i medvetande om att patentet egentligen inte är hållbart.

Remissinstanserna har överlag instämt i utredningens slutsatser om bristerna i den nuvarande ordningen.

För egen del vill jag till en början framhålla att patentväsendet har en viktig funktion när det gäller att främja den tekniska och industriella utvecklingen. Den ensamrätt som uppfinnaren får genom patentet skall medföra rätt till skälig ersättning för uppfinnarens prestationer när det gäller att utveckla nya idéer på det tekniska området. Patentväsendet leder även till att det sprids information om hur långt tekniken har hunnit. Denna information har visat sig vara av väsentlig betydelse för den tekniska utvecklingen.

Patentet får samtidigt en allt större betydelse i takt med den ekonomiska och tekniska utvecklingen i samhället. Jag kan här speciellt peka på utvecklingen inom det elektroniska området.

I detta perspektiv ter sig bristerna i patentprocessen särskilt allvarliga. De riskerar att försvaga förtroendet för samhällets möjligheter att inom rättsväsendets ram erbjuda en snabb och effektiv konfliktlösning för patentmålens del. Ett sådant minskat förtroende kan också på sikt urholka patentets värde. Härtill kommer att det oftast är den ekonomiskt svagare patenthavaren som hårdast drabbas av systemets ofullkomligheter.

Sammanfattningsvis anser jag att det är angeläget att reformera patentprocessen för att så långt möjligt försöka komma till rätta med de brister som f.n. kännetecknar denna processordning. I följande avsnitt (2.2) avser jag att närmare ange de utgångspunkter som enligt min mening bör gälla för en sådan reform.

2.2 Utgångspunkter för en reform

Mitt förslag: En effektivisering av patentprocessen bör ske inom den nuvarande domstolsorganisationens ram. Vidare bör sanktionerna vid patentintrång förstärkas och straffsanktionen bibehållas.

Utredningens förslag: Patentmål och patentbesvärsmål skall handläggas i en särskild domstol, kallad patentdomstolen. Domstolens beslut skall inte kunna överklagas. Patentintrång bör avkriminaliseras.

Remissinstanserna: En överväldigande majoritet avstyrker utredningens förslag och förordar en reform inom ramen för nuvarande organisation, liksom att patentintrång alltiämt skall vara straffsanktionerat.

Bakgrunden till mitt förslag: Utredningen har framhållit att patentmålen speciella karaktär kräver att de som skall döma i målen har en ingående kännedom om patenträttens juridiska och tekniska aspekter. En sådan kännedom förvärfvas enligt utredningen främst genom att de kontinuerligt sysslar med målen. Utredningen anser därför att domstolens ledamöter bör ha arbetet med patenträttsliga frågor som huvudsaklig syssla. Vidare anför utredningen att en domstol där jurister och tekniker dagligen samarbetar har bättre möjligheter än de befintliga domstolarna att utöva en effektiv processledning och att därmed påskynda rättegången. Utredningen föreslår därför att en särskild patentdomstol inrättas. För att domstolen skall erhålla ett tillräckligt arbetsunderlag föreslås att patentdomstolen även skall handlägga de besvärsmål som nu handläggs av patentbesvärsrätten. Den nya domstolen skulle skapas genom en sammanslagning av Stockholms tingsrätts patentavdelning och patentbesvärsrätten.

Utredningen har vidare ansett att inrättandet av en patentdomstol medför att behovet av överprövning minskar. Utredningen pekar bl.a. på den höga patenträttsliga kompetens som en sådan domstol kommer att ha och på svårigheterna att organisera en överprövningsinstans som inte framstår som underlägsen i kvalitet. Även den speciella karaktären hos patentmålen, vilka inrymmer ett betydande inslag av skönsrättsliga bedömningar, gör det enligt utredningens mening mindre meningsfullt att målen prövas i mer än en instans. Bl.a. som en följd av att patentdomstolens avgöranden inte skall kunna överklagas föreslår utredningen även att patentintrång avkriminaliseras. Enligt vedertagna rättsgrundsatser skall nämligen den som har dömts för ett brott ha rätt att överklaga domen i högre instans. Denna rätt är också fastslagen i den FN-konvention från år 1966 om medborgerliga och politiska rättigheter som Sverige har tillträtt.

Endast ett fåtal remissinstanser – patentbesvärsrätten, marknadsdomstolen, en ledamot av patent- och registreringsverkets styrelse, försvarets civilförvaltning, Svenska uppfinnareföreningen och TCO – har tillstyrkt utredningens förslag.

Det övervägande antalet remissinstanser har däremot ansett att framför allt rättssäkerhetsskäl talar emot förslaget om en särskild domstol som första och enda instans. Man har vidare framhållit att den föreslagna domstolen kommer att förlora kontakten med andra viktiga rättsområden inom immaterialrätten. Många remissinstanser, bl.a. domstolsverket och rättegångsutredningen, har också ansett att förslaget om att inrätta en ny domstol strider mot den utveckling som f.n. äger rum inom domstolsväsendet. Andra skäl som har anförts mot förslaget är att prejudikatsbildningen skulle komma att försvåras liksom att det skulle leda till en skillnad i förhållande till vad som gäller i andra länder. Slutligen har flera remissinstanser, däribland högsta domstolen, regeringsrätten, Svea hovrätt och

majoriteten av patent- och registreringsverkets styrelse åberopat de nackdelar som kan vara förenade med den föreslagna sammanslagningen av patentmål och patentbesvärsmål. Bl. a. uppstår enligt deras mening frågor om jäv för ledamöterna vid en sammanslagen processordning.

De remissinstanser som är kritiska har överlag förespråkade att förändringar i stället genomförs inom ramen för den nuvarande organisationen. De vänder sig också mot förslaget om avkriminalisering av patentintrång och förordar allmänt att det nuvarande sanktionssystemet förstärks.

Skälen för mitt förslag: Utredningens förslag innebär en radikal reformering av patentprocessen som skulle bota många av de brister som jag har pekat på i föregående avsnitt.

Förslaget innefattar emellertid samtidigt omfattande förändringar som berör såväl de allmänna domstolarnas som förvaltningsdomstolarnas organisation. Ett skäl att gå fram med försiktighet i detta avseende är att andra delar av domstolsväsendet f. n. är föremål för behandling. Jag tänker bl. a. på den beredning som nu görs inom regeringskansliet som en följd av det arbete som hittills har bedrivits av rättegångsutredningen (Ju 1977:06), liksom på rättegångsutredningens fortsatta uppdrag.

Redan av detta skäl är jag tveksam till patentprocessutredningens förslag. Remissutfallet visar också att tiden inte är mogen för så genomgripande organisatoriska förändringar som utredningen har föreslagit. Härtill kommer att syftet med detta förslag enligt min mening i stor utsträckning bör kunna tillgodoses genom förändringar inom det nuvarande systemets ram.

Vilka förändringar som bör göras i detta syfte återkommer jag till i det följande. Redan i detta sammanhang vill jag emellertid understryka att jag delar utredningens bedömning att patentmålen speciella karaktär och behovet av teknisk sakkunskap ställer särskilda krav på de ledamöter som deltar i handläggningen av sådana mål. Det finns därför anledning att undersöka möjligheten att förstärka kompetensen hos dessa ledamöter, såväl i patenträttsligt som i tekniskt hänseende.

Beträffande sanktionssystemet delar jag remissinstansernas uppfattning att detta bör förbättras. Genom effektivare sanktioner vid patentintrång bör patenthavarens ställning kunna förstärkas. Det kan ske bl. a. genom en förändring av den nuvarande skadeståndssanktionen.

Med denna utgångspunkt kan det inte komma ifråga att avkriminalisera patentintrång. Visserligen är fallen av lagföring av uppsåtliga patentintrång få. Av preventiva skäl bör straffsanktionen dock inte avskaffas. Denna sanktion bör utgöra ett komplement till övriga möjligheter att beivra patentintrång. Jag anser dock inte att det finns skäl att skärpa straffskalan.

Vad jag nu har angett utgör de utgångspunkter som enligt min mening bör ligga till grund för en reform av *patentprocessen*. I avsnitt 2.3 redovisar jag de överväganden som dessa utgångspunkter föranleder. Därvid avser jag att behandla frågorna om

förstärkning av den patenträttsliga och tekniska kompetensen i domstolarna i avsnitt 2.3.1, särbehandling av patentmål i tingsrätt och hovrätt i avsnitt 2.3.2,

domförhållningsregler i avsnitt 2.3.3,

handläggningsregler i avsnitt 2.3.4,
vitesförbud vid patentintrång i avsnitt 2.3.5,
skadestånd vid patentintrång i avsnitt 2.3.6. och
ogiltighetstalan i intrångsmål i avsnitt 2.3.7.

Av liknande skäl som jag tidigare har redovisat beträffande patentprocessen bör det inte komma i fråga att nu behandla alla de frågor rörande *patentbesvärsprocessen* som utredningen har aktualiserat, t. ex. frågan om patentbesvärstättens ställning. I avsnitt 2.4 kommer jag dock in på några av dessa frågor. Sålunda avser jag att behandla frågorna om

prövningstillstånd vid överklagande till regeringsrätten i avsnitt 2.4.1, och

frivillig begränsning av patent i avsnitt 2.4.2.

Slutligen avser jag att i avsnitt 2.5 behandla vissa frågor om ikraftträdande m. m.

Mina kommentarer till de enskilda lagbestämmelserna återfinns i specialmotiveringen (avsnitt 4).

2.3 Patentprocessen

2.3.1 Förstärkning av den patenträttsliga och tekniska kompetensen i domstolarna

Mitt förslag: Ledamöter från patentbesvärstättens bör i större utsträckning än f. n. kunna delta i patentmål i tingsrätt och hovrätt. Tekniskt sakkunniga ledamöter bör i ökad utsträckning kunna delta i den förberedande handläggningen i domstolarna.

Utredningens förslag: Utredningens förslag om en särskild patentdomstol har samma syfte som mitt förslag.

Remissinstanserna: Flera remissinstanser förespråkar en förstärkning av den patenträttsliga och tekniska kompetensen i domstolarna.

Skälen för mitt förslag: Vid huvudförhandling i patentmål skall enligt patentlagen i både tingsrätt och hovrätt förutom lagfarna ledamöter ingå tekniskt sakkunniga ledamöter (66 och 67 §§). En teknisk ledamot kan om det är lämpligt även delta i t. ex. förberedelser vid tingsrätten. Tekniska ledamöter deltar däremot inte vid den förberedande handläggningen i hovrätten. Denna handläggning är regelmässigt skriftlig. Tekniska ledamöter deltar dock vid avgöranden före huvudförhandlingen av vissa delfrågor.

Den tekniska sakkunskapen inom patentområdet finns företrädd, förutom bland patent- och registreringsverkets tjänstemän och patentbesvärstättens ledamöter, främst bland lärare och forskare vid universitet och högskolor samt hos patentombuden och patentingenjörerna.

En svårighet i patentmål som skiljer dem från vanliga tvistemål är de tolkningsfrågor som följer av patentlagens regler om patentskyddets omfattning. Enligt 39 § bestäms denna omfattning av de s. k. patentkraven. I t. ex. mål om patentintrång och ogiltighet av patent uppstår många gånger

svåra bedömningar när det gäller att tolka dessa krav. I ett intrångsmål skall fastställas huruvida överensstämmelse i patenträttslig mening föreligger mellan intrångsföremålet och patentet. Det behöver därvid inte vara fråga om fullständig identitet mellan det handlande som påstås utgöra intrång, det s.k. intrångsföremålet, och uppfinningen enligt patentet för att intrång skall anses föreligga. Den patenträttsliga bedömningen kan vid dessa överväganden svårligen göras utan hjälp av teknisk expertis. Det är också vanligt att parterna hänför sig till utlåtanden och utsagor av tekniskt sakkunniga.

Motsvarande tolkningsfrågor uppkommer i ogiltighetsmålen. Det gäller där att avgöra bl. a. om villkoren för patenterbarheten av en uppfinning är uppfyllda. Därmed avses främst frågan om uppfinningen fyller kraven på nyhet och uppfinningshöjd. Vid denna bedömning har domstolen att söka ledning i vad "fackmannen" på området skulle komma till för resultat. Bedömningen kompliceras av att det blir fråga om "fackmannens" uppfattning sådan den förelåg vid tidpunkten för patentansökan och att denna tidpunkt som regel ligger flera år tillbaka i tiden. Det är klart att domstolarna också vid dessa överväganden behöver biträde av tekniskt sakkunniga personer.

Regeringen förordnar för tre år i sänder de personer som skall tjänstgöra som tekniskt sakkunniga ledamöter i tingsrätten och hovrätten. Det ankommer på rättens ordförande att bland de sålunda förordnade ledamöterna utse dem som skall tjänstgöra i varje särskilt mål (68 § patentlagen).

Fr.o.m. den 1 januari 1983 ingår ledamöter från patentbesvärsrätten också bland de 52 tekniskt sakkunniga ledamöter som f. n. står till tingsrättens och hovrättens förfogande.

Patentbesvärsrättens ledamöter, patenträttsråd, är antingen lagfarna eller tekniskt sakkunniga. F. n. tjänstgör 11 tekniskt sakkunniga ledamöter i domstolen. Flertalet av dessa är specialutbildade inom något av områdena mekanik, kemi och elektroteknik. Till tjänsterna som tekniskt sakkunniga ledamöter rekryteras vanligen ingenjörer från patent- och registreringsverket. Patentbesvärsrätten representerar härigenom ett betydande mått av patenträttsligt kunnande.

I tingsrätten tillämpas numera den ordningen att en av de tre tekniska ledamöterna i huvudförhandlingsmålen regelmässigt är en ledamot från patentbesvärsrätten. Härigenom har domstolen tillförts inte bara teknisk sakkunskap utan även erfarenhet från besvärprocessen. Tekniska ledamöter från patentbesvärsrätten deltar också i tingsrätten vid muntliga förberedelser. Även i hovrätten förekommer det att ledamöter från patentbesvärsrätten tjänstgör i vissa mål.

Från de allmänna domstolarnas sida har man under hand förklarat att man överväger att ytterligare utveckla ordningen med adjunktion av ledamöter från patentbesvärsrätten till Stockholms tingsrätt och Svea hovrätt. Patentbesvärsrätten har för sin del ställt sig välvillig till denna form av samarbete.

En sådan regelmässig adjunktion av ledamöter från patentbesvärsrätten till de allmänna domstolarna är enligt min mening ett bra sätt att ta till vara den specialistkunskap som finns företrädd i patentbesvärsrätten. Åtgärden

ligger också i linje med utredningens överväganden och remissinstansernas uttalanden om behovet av en utbyggnad av den patenträttsliga kompetensen. Vidgade möjligheter till specialistmedverkan från andra domstolar stämmer även överens med de förändringar som nyligen har gjorts när det gäller handläggning av vissa andra mål i de allmänna domstolarna. Fr. o. m. den 1 juli 1985 kan således domare från de allmänna förvaltningsdomstolarna tjänstgöra i tingsrätt och hovrätt som särskilda ledamöter i brottmål där skatterättslig sakkunskap behövs inom rätten.

Som jag tidigare har nämnt kan en tekniskt sakkunnig ledamot tas i anspråk även vid förberedelser i tingsrätten. Så sker också i viss utsträckning redan i dag. Ingenting hindrar att en ledamot från patentbesvärsrätten deltar som teknisk ledamot även i hovrätten vid avgörande före huvudförhandlingen av en delfråga i processen. Det kan säkert i många fall vara en fördel om en ledamot med teknisk sakkunskap deltar redan från början. Processledningen i såväl tingsrätt som hovrätt bör härigenom kunna effektiviseras. Även denna form av medverkan i de allmänna domstolarna av teknisk sakkunskap bör ingå i det samarbete mellan patentbesvärsrätten och de allmänna domstolarna som jag nu har redovisat.

En ökad medverkan av ledamöter från patentbesvärsrätten i tingsrätt och hovrätt kräver inga lagändringar. Domstolarna kan när som helst börja tillämpa en sådan ordning. Som jag redan har nämnt har de också förklarat sig villiga att utveckla ett sådant samarbete. Av rättegångsbalkens jävsregler (4 kap. 13 § 7) följer att en ledamot av patentbesvärsrätten inte får delta i tingsrätt eller hovrätt vid handläggning av ett patentmål, där han har tagit befattning med patentet i en besvärprocess i patentbesvärsrätten eller som tjänsteman i patentverket har granskat patentansökningen.

2.3.2 Särbehandling av patentmål i tingsrätt och hovrätt

Mitt förslag: Särbehandlingen av patentmål i tingsrätten och hovrätten förstärks.

Utredningens förslag: Utredningens förslag om en patentdomstol har samma syfte som mitt förslag.

Remissinstanserna: Flertalet av remissinstanserna förordar att den nuvarande särbehandlingen av patentmålen i tingsrätten och hovrätten förstärks.

Skälen för mitt förslag: I Stockholms tingsrätt handläggs alla patentmål på tingsrättens sjunde avdelning. På avdelningen förekommer även andra tvistemål. Vid utgången av år 1984 fanns drygt 300 mål på avdelningen. Av dessa var knappt 40 patentmål.

I Svea hovrätt handläggs alla patentmål på hovrättens andra avdelning. På avdelningen handläggs, förutom övriga tvistemål, också brottmål samt besvärsmål. I oktober 1984 fanns på avdelningen 280 mål, varav 133 brottmål, 59 tvistemål och 88 övriga mål. Nio av tvistemålen var patentmål.

I normala fall sker cirkulation av domare i tingsrätten vartannat år. När det gäller de avdelningar som handlägger specialmål, däribland sjunde avdelningen, är cirkulationstiden emellertid som regel fyra år. Enligt tingsrättens arbetsordning skall härutöver kontinuitetssynpunkter beaktas, så att det på en avdelning finns domare med erfarenhet på rättsområdet i fråga. Det innebär för patentavdelningens del att längre tider än fyra år kan komma i fråga. I hovrätten sker cirkulationen på patentavdelningen i regel med kortare intervaller än fyra år.

Genom det förhållandevis ringa antalet patentmål medför cirkulationsordningen framför allt för hovrättens del att de lagfarna ledamöternas möjligheter att skaffa sig erfarenheter av patenträtten är begränsade. För hovrättens vidkommande måste vidare beaktas den omständigheten att adjungerade ledamöter, som för sin allmänna domarutbildning tjänstgör i hovrätten endast under en kortare tid (ibland bara nio månader), kommer att ta befattning med patentmål.

En annan omständighet som är särskilt påtaglig för hovrättens del är att arbetet med de övriga mål som avdelningen ansvarar för kan gå ut över patentmålen. I hovrätten skall många mål enligt arbetsordningen handläggas med förtur, t. ex. en del familjerättsliga mål och vissa brottmål. Mål där processuella säkerhetsåtgärder har beslutats, t. ex. häktning i brottmål, skall handläggas med särskild förtur. Den handläggning som har planerats för ett omfattande patentmål kan således – med de domförhållsregler och den sammansättning som nu gäller – komma att förtryckas av att t. ex. huvudförhandling måste hållas i ett större brottmål.

Enligt min mening bör handläggningen av patentmålen koncentreras och utövas av ledamöter som kontinuerligt kan förvärva och utvidga en patenträttslig sakkunskap. Detta torde gå att uppnå utan att man äventyrar handläggningen av övriga mål.

Antalet patentmål i tingsrätten och hovrätten är som nämnts inte så stort att det är möjligt att tillskapa avdelningar som enbart sysslar med patentmål eller sådana mål jämte övriga immaterialrättsliga mål. På de specialavdelningar som nu finns bör därför även framdeles andra mål förekomma.

För att sörja för en så god kontinuitet som möjligt när det gäller patenträttslig erfarenhet för de lagfarna ledamöternas del är det önskvärt att cirkulationsordningen är sådan, att domare på patentavdelningarna tjänstgör där längre tider.

I tingsrätten handläggs patentmålen huvudsakligen av ordinarie domare. I hovrätten lottas målen däremot även på icke ordinarie ledamöter, dvs. på de rotlar som innehas av adjungerade ledamöter som tjänstgör på avdelningen under kortare tid som ett led i den grundläggande domarutbildningen. I hovrätten bör patentmålen fortsättningsvis lottas enbart på rotlar som innehas av ordinarie ledamöter. Sådana rotlinnehavare bör ha större förutsättningar att mera effektivt kunna utöva den materiella processledning som erfordras. Det kan inte uteslutas att en del av den utdragna handläggningstiden i hovrätten har sin grund i den osäkerhet som en del oerfarna rotlinnehavare nu kan känna inför patentmål.

För att verka effektivt bör emellertid en ändrad lottning i hovrätten även förenas med andra åtgärder. Sammansättningen på avdelningen bör helst

vara sådan att handläggningen av patentmålen kan fortgå oberoende av avdelningens handläggning av andra mål. Parallellt med t.ex. en huvudförhandling i ett brottmål bör man kunna hålla huvudförhandling i ett patentmål. Härigenom undviker man sådana avbrott i handläggningen som jag har nämnt tidigare.

I Svea hovrätt pågår f.n. en försöksverksamhet med en ändrad avdelningssammansättning. Försöken skall utvärderas efter den 1 juli 1986. Med utgångspunkten att en avdelning f.n. normalt består av fem ledamöter har man tillfälligtvis organiserat ett antal avdelningar med såväl färre som flera ledamöter. För att nå ökad effektivitet i handläggningen av patentmålen skulle det erfordras fler än fem ledamöter på den avdelning som handlägger dessa mål. Som framgår av övervägandena i följande avsnitt föreslår jag en ändring i domförhållsreglerna för bl.a. hovrättens del från nuvarande fyra lagfarna och två tekniskt sakkunniga ledamöter till tre lagfarna och två tekniskt sakkunniga ledamöter. Med denna ändring skulle det vara möjligt att på andra avdelningen samtidigt hålla huvudförhandling i patentmål och brottmål förutsatt att avdelningen organiserades med sex ledamöter.

Enbart förändringar i fråga om cirkulation, lottning och sammansättning på avdelningen räcker emellertid inte för att åstadkomma de förändringar som är önskvärda. För att ytterligare stärka förutsättningarna för en effektiv materiell processledning är det angeläget att de ledamöter som tjänstgör på patentavdelningarna kan erhålla särskild utbildning i patenträtt.

F.n. sker ingen särskild utbildning i domstolarna för att säkerställa att de ledamöter som tjänstgör på specialavdelningarna för patentmål får de kunskaper som målens särart motiverar. Viss hänsyn till intresseinriktning och kunskapsbakgrund tas emellertid vid placering av ledamöter på dessa avdelningar. Motsvarande är förhållandet vid tillsättning av tjänster som ordförande på dessa avdelningar.

Genom att bygga upp ett utbildningssystem avseende patenträtt skulle man emellertid bättre kunna sörja för att de ledamöter som placeras på patentavdelningen redan från början har vissa grundläggande patenträttsliga kunskaper. Detta skulle t.ex. kunna ske genom viss tjänstgöring vid patentbesvärsrätten. Särskilda seminarier med ledamöter från patentbesvärsrätten, patent- och registreringsverket och övriga sakkunniga inom patentområdet bör kunna anordnas för domare från de allmänna domstolarna som saknar större erfarenhet av patentfrågor. Med hänsyn till patenträttens internationella anknytning torde det även vara värdefullt om kontakter förmedlades med t.ex. Europeiska patentverket i München.

Det bör ankomma på domstolarna själva att med bistånd av främst domstolsverket och patent- och registreringsverket bestämma den närmare utformningen av den utbildning jag nu har beskrivit. Det är emellertid angeläget att det i första hand blir de ordinarie domarna i domstolarna som får del av utbildningen i fråga. Utbildning i patenträtt av yngre icke ordinarie domare är naturligtvis även det värdefullt. Möjligheterna att säkerställa att resultatet av utbildningen på sikt kommer domstolarna till del är dock inte lika stora när det gäller denna kategori genom svårigheten att förutse den framtida slutliga tjänstgöringen för en yngre icke ordinarie domare. I

viss utsträckning bör dock även lämpliga yngre domare som har ett uttalat önskemål om att få genomgå utbildning i patenträtt ges tillfälle till det.

Utöver de åtgärder jag nu beskrivit kan en mer markerad särbehandling av patentmålen i domstolarna säkras genom åtgärder av mindre omfattande slag. Som jag nämnt motiverar inte målantalet att en avdelning uteslutande handlägger patentmål. Det kan inte heller komma ifråga att göra patentmålen till mål med allmän eller särskild förtur. Däremot kan man vid den utjämning inom domstolarna som sker vid lottning och fördelning av mål tillmäta patentmålen större betydelse. Det innebär t.ex. för hovrättens del att en viss lättnad kan övervägas när det gäller att lotta andra mål under den tid som avdelningen handlägger ett större patentmål.

Slutligen kan en hel del stå att vinna under den förberedande handläggningen av målet i hovrätten, om referenten i målet – som i enlighet med den föreslagna ordningen bör vara patenträttsligt kunnig och erfaren – själv föredrar delfrågor för avgörande på avdelningen. Nu föredras målet vanligen av en fiskal som tjänstgör på roteln.

De åtgärder som jag nu har beskrivit kan åstadkommas utan författningsändringar. Åtgärderna är av sådan art att domstolarna själva genom t.ex. ändringar i sina arbetsordningar kan besluta därom. Från domstolarna har man under hand också förklarat sig villig att verka för att erforderliga åtgärder vidtas.

Sammanfattningsvis anser jag således att ett antal åtgärder av närmast administrativ natur kan vidtas för att förbättra handläggningen av patentmålen. Detta resultat bör kunna uppnås genom ändringar i fråga om cirkulation av ledamöter, lottningsregler, avdelningarnas sammansättning, ledamöternas utbildning samt handläggningsrutiner i övrigt. En sådan mera framträdande särbehandling av patentmålen, i förening med den förstärkning av den patenträttsliga och tekniska kompetensen som jag redogjort för i tidigare avsnitt, ligger väl i linje med de åtgärder som utredningen och remissinstanserna har ansett nödvändiga.

2.3.3 Domförhetsregler

Mitt förslag: Domförhetsreglerna ändras så att tingsrätten i huvudförhandlingsmål skall vara domför med två lagfarna och två tekniskt sakkunniga ledamöter. När tingsrätten har haft denna sammansättning skall hovrätten vara domför med tre lagfarna och två tekniskt sakkunniga ledamöter.

Utredningens förslag: Den särskilda patentdomstolen skall vara domför med två lagfarna och två tekniskt sakkunniga ledamöter.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har tillstyrkt utredningens förslag om domförhet eller har lämnat det utan erinran.

Skälen för mitt förslag: Vid huvudförhandling i patentmål består tingsrätten av tre lagfarna och tre tekniskt sakkunniga ledamöter (66 § första stycket patentlagen). Vid annan handläggning består tingsrätten av en

lagfaren ledamot eller av en lagfaren och en tekniskt sakkunnig ledamot (66 § andra stycket patentlagen).

När en tekniskt sakkunnig ledamot har deltagit i tingsrättens avgörande är hovrätten domför med fyra lagfarna och två tekniskt sakkunniga ledamöter. Fler än fem lagfarna och tre tekniskt sakkunniga får inte sitta i rätten (67 § patentlagen). Vid annan handläggning består hovrätten av tre ledamöter.

Som jämförelse kan nämnas att patentbesvärsrätten är domför med tre ledamöter. I patentmål skall minst två av dessa vara tekniskt kunniga.

Som ytterligare jämförelse kan nämnas att det för domförhet vid huvudförhandling i vanliga dispositiva tvistemål, dvs. mål där förlikning om saken är tillåten, föreskrivs som huvudregel tre lagfarna ledamöter i tingsrätt och fyra i hovrätt. Genom en nyligen genomförd ändring (fr. o. m. den 1 juli 1984) är hovrätten dock domför med tre ledamöter i alla de fall där tingsrätten har haft färre än tre lagfarna ledamöter. För fastighetsmåls del är sammansättningen i tingsrätt enligt huvudregeln två lagfarna ledamöter, en tekniskt sakkunnig ledamot och två nämndemän. I hovrätt är sammansättningen i fastighetsmål sedan den 1 juli 1984 tre lagfarna ledamöter jämte i vissa fall en eller två tekniska ledamöter.

Den nuvarande huvudregeln om domförhet vid huvudförhandling i patentmål går tillbaka till tiden för 1884 års patentförordning. Som utredningen har påpekat synes den ha sin grund mindre i överväganden om det lämpliga antalet domare än i det historiskt givna förhållandet beträffande den dåvarande rådhusrättens sammansättning. Denna domstol var domför med en borgmästare och två rådmän eller med tre rådmän. Antalet tekniker kom därför att bestämmas till tre för att få balans i sammansättningen.

Sett med dagens ögon framstår den hittillsvarande domförhetsregeln som en mindre god hushållning med rättsväsendets resurser, speciellt som det gäller ett område där särskild erfarenhet och kompetens behövs. Från rättsäkerhetssynpunkt kan det knappast heller göras gällande att det behövs sex domare i patentmål, inte ens om domstolen är slutinstans. Kvaliteten på rättsskipningen torde bero mindre av antalet deltagande domare än av domarnas utbildning, erfarenhet och allmänna lämplighet.

Mot bakgrund av vad jag nu har sagt och med hänsyn till de förslag som jag har redogjort för i föregående avsnitt framstår en reform av domförhetsreglerna som väl motiverad. Om ytterligare patenträttslig sakkunskap tillförs domstolen genom bl.a. medverkan av ledamöter från patentbesvärsrätten och om de domare som tjänstgör på patentavdelning ges förbättrad utbildning i patenträtt, inger det enligt min mening inga farhågor från rättsäkerhetssynpunkt att antalet ledamöter minskas. Härtill kommer att en ändring i domförheten kan utgöra en viss resursförstärkning genom att färre ledamöter vid patentavdelningen behöver bindas vid handläggningen av varje enskilt mål.

Med hänsyn till vad jag nu har anfört föreslår jag att tingsrätten vid huvudförhandling i patentmål i fortsättningen skall vara domför med två lagfarna ledamöter och två tekniskt sakkunniga ledamöter. En möjlighet bör dock finnas att vid behov ha en sammansättning som den nuvarande. Det är lämpligt som en säkerhetsåtgärd framför allt i sådana fall när

huvudförhandlingen kan väntas bli långvarig. Utan en sådan möjlighet riskerar man annars att vid förfall för en ledamot få företa målet till ny huvudförhandling.

En ändring av tingsrättens domförhet i enlighet med det sagda bör medföra att motsvarande reform kan vidtas för hovrättens del. Det finns nämligen ingen anledning att i patentmål göra någon annan bedömning i fråga om behovet av lagfarna ledamöter än vad som nyligen har accepterats när det gäller övriga tvistemål. Som jag har angett tidigare gäller fr. o. m. den 1 juli 1984 att hovrätten är domför med tre lagfarna ledamöter utom i de fall där minst tre lagfarna ledamöter har ingått i tingsrätten. I sistnämnda fall skall fyra lagfarna ledamöter delta i hovrätten (se prop. 1983/84:78 s. 25 ff). Denna ordning bör införas även för patentmålen. Antalet tekniskt sakkunniga ledamöter bör emellertid inte minska med tanke på vad jag tidigare har anfört om behovet av en förstärkning i detta hänseende.

Hovrätten bör således i fortsättningen vara domför med tre lagfarna och två tekniskt sakkunniga ledamöter. Om tre lagfarna ledamöter har deltagit i tingsrättens avgörande, bör dock för domförhet i hovrätten krävas minst fyra sådana ledamöter.

Utöver de förändringar jag nu har föreslagit anser jag att det bör öppnas en möjlighet för hovrätten att i vissa fall kunna avgöra mål utan medverkan av någon tekniskt sakkunnig ledamot. Jag tänker särskilt på de fall när ett mål avskrivs efter återkallelse och andra fall där medverkan av en tekniskt sakkunnig uppenbarligen inte är nödvändig.

2.3.4 Handläggningsregler

Mitt förslag: Några särskilda bevisregler för patentmålen del införs inte i patentlagen.

Utredningens förslag: Överensstämmer med mitt förslag. En av utredningens sakkunniga föreslår dock i ett särskilt yttrande att det inrättas ett särskilt s. k. sakkunniginstitut. Enligt förslaget skall domstolen i intrångsmål kunna förordna en sakkunnig att företa besiktning och annan utredning. Detta skall kunna ske även mot en parts bestridande.

Remissinstanserna: Remissopinionen är splittrad. En majoritet av remissinstanserna ställer sig bakom utredningens förslag. Ett antal remissinstanser förordar emellertid att det införs en särskild presumptionsregel i mål om intrång i s. k. förfarandepatent eller att det skapas ett särskilt sakkunniginstitut i enlighet med det särskilda yttrandet.

Skälen för mitt förslag: Patentlagen innehåller vissa särskilda bestämmelser rörande handläggning av patentmål. Några allmänna bestämmelser finns dock inte, utan rättegångsbalkens regler gäller även för patentprocessen.

I patentlagen fanns tidigare en särskild presumptionsregel som tillämpades i mål om intrång i patent för framställning av alster, s. k. förfarande-

patent. Regeln gällde enbart nya produkter. Den innebar att den aktuella produkten skulle anses framställd enligt det patentskyddade förfarandet till dess att motsatsen kunde styrkas. Regeln fördes inte över i 1967 års patentlag. En sådan regel ansågs mindre väl förenlig med den processrättsliga principen om fri bevisprövning. Ett annat skäl var att man avsåg att utvidga möjligheten att få produktpatent genom att upphäva det dåvarande förbudet mot patentering av kemiska föreningar och i princip också förbudet mot patentering av livs- och läkemedel. Beträffande de fåtaliga nya produkter som trots det utvidgade produktskyddet inte kunde patenteras i fortsättningen ansågs det att bevisfrågan inte behövde ställa sig alltför svår för patenthavaren, bl.a. med hänsyn till den fria bevisprövningen. — Möjligheten att få produktpatent på nya livs- och läkemedel infördes fr.o.m. den 1 juni 1978.

F.n. är det produkter huvudsakligen inom de kemiska, mikrobiologiska och elektroniska områdena som, trots att de kan vara nya, i vissa fall inte kan erhålla patentskydd. Detta kan bero på att produkten inte går att definiera på ett sådant sätt att patenterbarhetskraven är uppfyllda. För dessa produkter är det värdefullt att kunna få ett indirekt produktskydd genom förfarandepatent. En presumptionsregel av det angivna slaget skulle kunna vidga möjligheterna till sådant skydd.

Den praktiska betydelsen av en sådan regel får emellertid enligt min mening anses vara begränsad. För att presumptionsregeln skulle komma att tillämpas måste patenthavaren styrka att intrånget gäller en viss ny produkt. Om produktens karaktär i sig är sådan att den inte kan definieras så att patenterbarhetsfordringarna är uppfyllda, torde det dock vara svårt för patenthavaren att visa att det är fråga om samma produkt som har framställts genom det patentskyddade förfarandet. Den fria bevisprövning som gäller nu torde vara tillräcklig för att tillgodose de olika intressen som gör sig gällande i den nu berörda frågan. Det ankommer således på domstolen enligt 35 kap. 4 § rättegångsbalken att pröva vilken bevisverkan en parts underlåtenhet har att t.ex. besvara en fråga om hur en viss produkt har framställts. Vidare skulle en presumptionsregel liknande den som nu finns i den s.k. marknadspatentkonventionen för EG-ländernas del och som gäller alla produkter, dvs. inte enbart dem som är nya, inte heller vara meningsfull. En sådan regel måste nämligen förses med vidsträckta undantag till skydd för företagshemligheter och förlorar därför i värde för patenthavaren. Slutligen kan anmärkas att de övriga nordiska patentlagarna inte innehåller några bestämmelser av nu angivet slag.

Mot bakgrund av vad jag nu har anfört anser jag i likhet med utredningen och majoriteten av remissinstanserna att det saknas anledning att återinföra presumptionsregeln i svensk patenträtt.

Ett så långtgående avsteg från allmänna processuella grundsatser som ett införande av det föreslagna sakkunniginstitutet skulle innebära kan enligt min mening inte heller f.n. komma i fråga. Enligt förslaget skulle rätten att få ta del av den sakkunniges utlåtande vara begränsad om detta innehåller information som innebär att en företagshemlighet avslöjas. Möjligheten att utan partsinsyn använda expertutlåtanden som bevismedel reser emellertid en rad processuella spørsmål som behöver övervägas i ett

större sammanhang. Frågan berör inte enbart patentprocessen utan även tvistemålsprocessen i stort.

Prop. 1985/86:86

Som jag har nämnt pågår inom regeringskansliet en allmän översyn av rättegångsbalkens bestämmelser. Arbetet syftar bl. a. till att stärka möjligheterna till en effektiv processledning i tvistemål. Som ett exempel på resultatet hittills av detta arbete kan nämnas en lagändring som har trätt i kraft den 1 juli 1984 och som innebär att rätten kan förelägga en försumlig part att inom viss tid slutligt bestämma sin talan och uppge sin bevisning. Efter det att den förelagda tiden har gått ut får endast i undantagsfall en ny omständighet eller ett nytt bevis åberopas (42 kap. 8 a § rättegångsbalken). En sådan preklusionsregel har till syfte att motverka att en part förhalar rättegången. Det finns skäl att förmoda att denna förändring, liksom resultatet av det fortsatta reformarbetet, kan bidra till att effektivisera och påskynda också handläggningen av patentmålen.

Sammanfattningsvis anser jag således att det inte finns något behov av att införa särskilda bevisregler i patentlagen.

2.3.5 Vitesförbud vid patentintrång

Mitt förslag: I patentlagen tas in en ny sanktionsform, vitesförbud. Vitesförbud innebär att domstolen när ett patentintrång har begåtts kan förbjuda fortsatt intrång vid äventyr av vite. Någon gräns för vitesbeloppets storlek skall inte finnas. Ett sådant förbud skall kunna meddelas interimistiskt.

Utredningens förslag: Förslaget överensstämmer i stort med mitt förslag.

Remissinstanserna: Utredningens förslag har överlag mottagits positivt av remissinstanserna.

Skälen för mitt förslag: I likhet med utredningen och remissinstanserna anser jag att de nuvarande möjligheterna att förhindra patentintrång inte är tillräckliga. Detta gäller särskilt när patenthavaren är ekonomiskt underlägsen intrångsgöraren. Det är därför angeläget att finna medel som på ett effektivt sätt kan få ett olovligt utnyttjande av patentet att upphöra.

Ett sådant medel är den sanktionsform som utredningen har föreslagit, nämligen ett förbud för intrångsgöraren vid vite att fortsätta intrånget. Ett sådant vitesförbud innebär från patenthavarens synpunkt den fördelen att han inte, som vid straff eller skadestånd, behöver styrka vare sig uppsåt eller oaktsamhet hos intrångsgöraren och inte heller föra bevisning om intrångets skadeverkningar. Han kan inrikta sitt handlande direkt på frågan om det föreligger ett patentintrång i objektiv mening. Detta bör i sin tur bidra till att benägenheten att investera i ett olovligt utnyttjande minskar.

Jag anser därför att en möjlighet för patenthavaren att yrka vitesförbud bör skapa goda förutsättningar för att sätta stopp för ett påbörjat patentintrång. Genom en lämplig avpassning av vitesbeloppets storlek kan det för intrångsgöraren göras klart att ett fortsatt missbruk inte lönar sig.

Ett införande av institutet vitesförbud i patentlagen innebär också en

harmonisering med andra länders patentlagstiftning. I de övriga nordiska länderna och flera andra europeiska länder samt USA finns således en möjlighet att meddela vitesförbud vid patentintrång.

För att verka avhållande också i sådana sammanhang där starka ekonomiska intressen gör sig gällande bör någon högsta gräns för vitesbeloppets storlek inte föreskrivas. Det innebär att mycket höga vitesbelopp bör kunna komma i fråga. Vid behov bör också s.k. löpande vite enligt 4 § lagen (1985:206) om viten kunna användas. Det innebär bl.a. att vitet kan dömas ut vid varje överträdelse av förbudet (se vidare specialmotiveringen).

Från något håll har tanken väckts på att införa en möjlighet till vitesförbud också vid varumärkesintrång och mönsterintrång. Med hänsyn till att ett sådant mera allmänt införande av institutet vitesförbud kräver ytterligare utredning och överväganden är jag dock f.n. inte beredd att föreslå andra förändringar än dem som påkallas av patentprocessens brister.

Enligt allmänna principer kan ett vite, när straff är utsatt, föreläggas endast med stöd av ett särskilt stadgande. Vidare får samma gärning inte föranleda både vite och straff. Syftet är att förhindra att någon drabbas av dubbla sanktioner för samma gärning. För att tillgodose detta syfte bör en bestämmelse tas in i 57 § patentlagen om att straff inte får utdömas för ett intrång som omfattas av vitesförbudet.

När det gäller den närmare utformningen av den nya sanktionen hänvisas till specialmotiveringen. Jag vill dock här beröra frågan om möjligheten att meddela interimistiskt vitesförbud.

I vissa fall kan det redan när talan om vitesförbud väcks stå klart att intrång föreligger och att detta alltjämt pågår. I likhet med utredningen anser jag att det bör finnas en möjlighet att besluta om vitesförbud under pågående rättegång, s.k. interimistiskt förbud. Härigenom tillgodoses patenthavarens intresse av att omgående få ett slut på patentintrånget. Det bör samtidigt medverka till att svaranden i intrångsmålet inte har något att vinna på att förhåla processen. Som någon remissinstans har framhållit bör det också finnas en möjlighet att meddela interimistiskt förbud utan att svaranden har fått tillfälle att yttra sig, om ett dröjsmål skulle medföra risk för skada.

Förutsättningarna för att meddela ett interimistiskt förbud bör vara desamma som gäller vid beslut enligt 15 kap. rättegångsbalken om processuella säkerhetsåtgärder i tvistemål. Käranden måste således visa sannolika skäl för att patentintrång föreligger. Vidare bör det finnas en risk för att svaranden fortsätter med intrånget. Det bör härutöver krävas att käranden ställer säkerhet för den ersättning som han kan bli skyldig att utge om det senare visas att något intrång inte har ägt rum. I de fall patenthavaren saknar ekonomiska möjligheter att ställa säkerhet bör han dock kunna befrias från detta krav.

Domstolen bör vidare ha en möjlighet att vid bifall till en förbudstalan låta förordnandet gälla utan hinder av att domen inte har vunnit laga kraft. Förbudet kvarstår då även om motparten fullföljer talan mot domen i högre instans. Denna har dock en möjlighet att förordna om inhibition, dvs. upphäva det interimistiska förordnandet.

Mitt förslag: Skadeståndsbestämmelserna i patentlagen ändras så att det vid beräkning av ersättningen skall vara möjligt att beakta även omständigheter av annan än rent ekonomisk natur. Vidare tas möjligheten till jämkning bort vid intrång där oaksamheten är ringa.

Utredningens förslag: Utredningen har inte föreslagit någon ändring i nuvarande ordning.

Remissinstanserna: Flera remissinstanser har föreslagit att skadeståndsbestämmelserna ses över.

Bakgrunden till mitt förslag: Enligt nuvarande regler medför patentintrång som begås uppsåtligen eller av oaksamhet skadeståndsskyldighet för intrångsgöraren. I 58 § första stycket patentlagen föreskrivs att den som begår patentintrång skall utge skäligen ersättning för utnyttjandet av uppfinningen samt ersättning för den ytterligare skada som intrånget medfört. Föreligger endast ringa oaksamhet, får ersättningen jämkas. Enligt paragrafens andra stycke skall den som begår patentintrång utan uppsåt eller oaksamhet, dvs. i god tro, utge ersättning för utnyttjandet om och i den mån det finnes skäligt. Någon rätt till ersättning för ytterligare skada föreligger således inte i godtrosfallen.

Med skälig ersättning för utnyttjandet avses den licensavgift som borde ha utgått om licens hade upplåtits. Föreskriften innebär en minimiregel för skadeståndets beräkning. Ersättningen utgår även om patenthavaren faktiskt inte har lidit någon förlust till följd av intrånget. Storleken av den licensavgift som borde ha utgått får avgöras med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. Som exempel på sådana omständigheter nämns i förarbetena möjligheten att utan patentintrång framställa likvärdiga produkter och den patentskyddade uppfinningens betydelse från kostnadsbesparingssynpunkt. Det kan många gånger vara svårt att bestämma licensavgiftens storlek.

För att patenthavaren, när patentintrånget har begåtts uppsåtligen eller av oaksamhet, skall kunna få ersättning utöver denna miniminivå måste han visa att ytterligare skada föreligger. Exempel på sådan ersättningsgill skada är förlorad produktionskostnad för produktionsmedel som på grund av intrånget inte har kunnat utnyttjas, nedgång i patenthavarens försäljning, uteblivna beställningar och förlorad möjlighet att exploatera patentet på ett särskilt vinstgivande sätt.

Enligt allmänna bevisregler måste patenthavaren således styrka skadans omfattning. Detta är i intrångsmål ofta förenat med stora svårigheter. Det gäller både i fråga om ersättning för utnyttjandet och ersättning för ytterligare skada. Särskilt i det senare fallet kan det vara svårt för patenthavaren att bevisa att han har lidit skada och omfattningen av denna.

När det gäller skada till följd av nedgång i patenthavarens egen försäljning kan han visserligen åberopa omfattningen av intrångsgörarens försäljning och hävda att denna skall utgöra grund för att beräkna patenthavarens uteblivna nettovinst. Svårigheter kan emellertid uppstå när en patentha-

vare med små ekonomiska möjligheter ställs mot en intrångsgörare med överlägsna resurser beträffande t.ex. marknadsföring. Det kan i de fallen vara vanskligt att avgöra hur stor del av intrångsgörarens kanske mycket höga försäljningssiffror som skall anses motsvara patenthavarens uteblivna vinst och hur stor del som kan hänföras till en grundläggande skillnad i organisatoriska och ekonomiska resurser.

I de fall patenthavaren inte förmår prestera full bevisning får domstolen med stöd av 35 kap. 5 § rättegångsbalken uppskatta skadan till ett "skäligt" belopp. Bestämmelsen är avsedd att förhindra det obilliga resultatet att domstolen, trots att den finner att skadeståndsskyldighet föreligger, helt ogillar skadeståndskravet därför att full bevisning om skadans omfattning eller värde inte kan förebringas.

Skälen för mitt förslag: De skadestånd som domstolarna dömer ut vid patentintrång ger sällan patenthavarna full ersättning för den skada som intrånget har medfört. Det innebär i sin tur att skadeståndets effektivitet som sanktion vid patentintrång kan sättas i fråga. I likhet med vad ett flertal remissinstanser har anfört anser jag därför att skadeståndsbestämmelserna i patentlagen bör ses över. Det är därvid angeläget att stärka såväl skadeståndets reparativa som dess preventiva funktion.

När det först gäller skadeståndets reparativa funktion, dvs. dess funktion att ersätta den skada som patenthavaren har åsamkats genom intrånget, kan konstateras att svagheterna i detta hänseende hänger samman med svårigheterna för patenthavaren att styrka skadans omfattning och den osäkerhet som allmänt är förenad med att göra säkra antaganden om den förlust som intrånget har medfört.

Dessa svårigheter skulle enligt min mening i stor utsträckning försvinna om ersättningen kunde bestämmas med hänsyn inte bara till omständigheter som har rent ekonomisk betydelse för patenthavaren. Jag tänker bl.a. på patenthavarens intresse av att den ensamrätt som patentet medför respekteras. Vidare bör den vinst som intrångsgöraren har gjort genom att missbruka patentet kunna tillmätas betydelse. Det bör t.ex. vara möjligt att bestämma skadeståndet under hänsynstagande till denna vinst. I många fall torde det nämligen vara lättare att utreda omfattningen av intrångsgörarens vinst än att beräkna patenthavarens uteblivna vinst. På samma sätt bör skadeståndet kunna sättas i relation också till ersättningen för det olovliga utnyttjandet. Som jag har redovisat tidigare beräknas denna i dag till den licensavgift som hade utgått om det hade varit fråga om ett frivilligt licensavtal. Ett utvidgat skadestånd bör i de fallen kunna bestämmas till dubbla eller flerdubbla licensavgiften.

Patenthavarens rätt till ersättning på de grunder som jag nu har pekat på kan jämföras med den rätt till ideellt skadestånd som t.ex. en upphovsman har enligt lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk vid upphovsrättsintrång. Någon remissinstans har också föreslagit en revidering av patentlagens skadeståndsbestämmelser som anknyter till upphovsrättslagen. Med hänsyn till den koppling till upphovsmannen som det ideella skadeståndet enligt den lagen har är det enligt min mening inte möjligt att i patenträtten direkt överföra detta institut. När patenthavare och uppfinnare är samma person är dock anknytningen tydligare. Patentin-

trånget kan då sägas utgöra ett slags personlig kränkning liknande den som träffar en författare eller konstnär som t.ex. får sitt verk plagierat eller missbrukat på annat sätt. I många fall är dock patenthavaren en juridisk person varför intrånget inte har någon karaktär av personlig kränkning. Detta är en omständighet som kan tillmätas betydelse vid beräkningen av skadeståndet. Skadeståndet bör således kunna sättas högre när uppfinnaren själv är patenthavare.

De förändringar som jag nu har föreslagit för att stärka skadeståndets reparativa funktion torde också få betydelse i preventivt hänseende, dvs. när det gäller att avhålla någon från att begå patentintrång.

Det får givetvis inte vara så att det skadestånd som utgår vid patentintrång är så lågt att det blir mer ekonomiskt lönsamt att handla på det sättet än att på laglig väg förvärva rätten att utnyttja ett patent, exempelvis genom licensavtal. Skadestånden bör ligga på en sådan nivå att det aldrig är ekonomiskt fördelaktigt att kalkylera med patentintrång, särskilt inte för företag med betydande resurser. För att detta syfte skall uppnås krävs att de nya grunderna tillämpas på det sätt jag har förutsatt och verkligen föranleder avsevärt högre skadestånd vid omfattande intrång.

Det kan för detta ändamål finnas anledning att beakta också omfattningen av intrånget liksom förhållandet mellan patenthavare och intrångsgörare. I de fall en ekonomiskt överlägsen motpart har utnyttjat sitt överläge på ett otillbörligt sätt, bör skadeståndet kunna sättas högre än om intrånget har skett mellan mera jämbördiga parter.

Hänsyn bör vidare tas till den tid under vilken intrånget har pågått, liksom till den omständigheten att det har skett i ett stadium då t.ex. patenthavaren själv har vidtagit långtgående åtgärder för en exploatering av patentet. Jag återkommer närmare till detta i specialmotiveringen.

De ändringar i grunderna för beräkning av skadestånd som jag har förordat bygger på en medveten strävan att bättre än vad nuvarande bestämmelser medger markera intresset av att kompensera patenthavaren fullt ut för varje slag av patentintrång. Mot denna bakgrund bör enligt min mening möjligheten till jämkning vid fall av ringa oaktsamhet avskaffas. Varje form av uppsåtligt eller oaktsamt patentintrång skall alltså i fortsättningen medföra rätt till full ersättning.

Någon remissinstans har föreslagit att även skadeståndsbestämmelserna i fall av god tro hos intrångsgöraren bör ändras till patenthavarens förmån. Som jag har redovisat förut föreligger nu i dessa fall enbart en rätt till ersättning för utnyttjandet av uppfinningen. Jag anser emellertid att någon ändring i denna del inte är motiverad. Rätten till ersättning för ytterligare skada bör även framgent förbehållas de klandervärda fallen av patentintrång. När en intrångsgörare av okunnighet har utnyttjat ett patent har patenthavaren alltid en möjlighet att försätta intrångsgöraren i ond tro genom att underrätta honom om patentet. Därmed inträder rätten till fullt skadestånd för ett fortsatt intrång. Det ligger således i patenthavarens intresse att bevaka sin ensamrätt. Ett likställande i skadeståndshänseende mellan godtrosfallen och de klandervärda fallen skulle innebära att ett strikt ansvar för patentintrång infördes. Detta saknar motsvarighet inom

Jag ser inte heller någon anledning att skärpa straffskalan vid patentintrång. Visserligen är det som jag har framhållit tidigare angeläget att behålla möjligheten att döma till straff vid särskilt allvarliga överträdelser. Eftersom bara de uppsåtliga fallen av patentintrång utgör brott skulle en straffskärpning emellertid ha begränsad betydelse när det gäller att förhindra patentintrång. Snarare torde vetskapen om att man vid sådant handlande riskerar att få utge ett högt skadestånd vara mer avskräckande.

I detta sammanhang vill jag också erinra om att regeringen nyligen har föreslagit riksdagen att det skall införas en ny sanktion, företagsbot, som skall kunna riktas mot näringsidkare i vars verksamhet brott har begåtts (prop. 1985/86:26). En sådan sanktion bör även kunna tillämpas vid vissa fall av patentintrång.

2.3.7 Ogiltighetstalan i intrångsmål

Mitt förslag: Intrångsgörarens ovillkorliga rätt att få intrångsmålet vilandeförklarat i avvaktan på prövning av frågan om patentets giltighet avskaffas. En möjlighet införs att meddela s.k. mellandom i intrångsfrågan.

Utredningens förslag: Överensstämmer med mitt förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har tillstyrkt förslaget eller lämnat det utan erinran.

Bakgrunden till mitt förslag: I 61 § patentlagen föreskrivs att, om svaranden i ett intrångsmål har gjort gällande att patentet inte är giltigt, rätten skall på yrkande av denne förklara intrångsmålet vilande i avvaktan på att frågan om patentets giltighet slutligt prövats. Har svaranden inte väckt talan om ogiltighet, skall rätten i samband med vilandeförklaringen förelägga honom att väcka sådan talan. Det är således inte möjligt för en svarandepart i ett intrångsmål att endast genom *invändning* få frågan om patentets giltighet prövad. Det fordras att han väcker särskild talan om detta och därmed kommer att bli kärande i det målet.

Bakgrunden till denna ordning, som infördes genom 1967 års patentlag, är att det endast genom en dom är möjligt att få ett patent ogiltigförklarat. Domen har rättskraft gentemot tredje man, dvs. den gäller mot envar. Genom domen mister patenthavaren alltså sin ensamrätt till uppfinningen inte bara gentemot den som enligt vad han påstår har gjort sig skyldig till patentintrång utan även i förhållande till alla som har nyttjat eller avser att nyttja patentet.

Före 1967 års patentlag var det möjligt för svaranden i ett intrångsmål att välja om han ville föra särskild talan om patentets ogiltighet eller endast åberopa detta genom en invändning i målet. Skulle man införa denna ordning på nytt medför det olika processuella rättsverkningar i fråga om rättskraft, rättegångskostnader och möjlighet till s.k. mellandom.

När det gäller *rättskraften* kan framhållas att en prövning av en invändning om ogiltighet inte innebär att frågan blir rättskraftigt avgjord. Om domstolen ogillar invändningen, är svaranden nämligen oförhindrad att i en ny rättegång väcka talan om patentets ogiltighet. Vad domstolen i domskälen uttalar om patentets giltighet utgör inte hinder för en sådan rättegång.

I fråga om *rättegångskostnader* gäller att den svarande som gör invändning om patentets ogiltighet och får denna invändning ogillad men likväl vinner målet på någon annan grund normalt får full ersättning för sina kostnader i målet enligt huvudregeln i 18 kap. 1 § rättegångsbalken. Om särskild talan i stället förs om patentets ogiltighet och målet handläggs gemensamt med intrångstalan, erhåller svaranden vid motsvarande utgång i saken ersättning endast enligt 18 kap. 4 § rättegångsbalken. Enligt den bestämmelsen skall vardera parten bära sin kostnad eller endast jämkad ersättning utgå, om man i mål med flera yrkanden vunnit i en del men förlorat i en annan del av målet. Skillnaden visar sig även vid återkallelse av invändning respektive av ogiltighetstalan. I det förra fallet inverkar återkallelsen normalt inte på rättegångskostnaderna, medan en återkallelse av talan leder till en skyldighet enligt huvudregeln i 18 kap. 5 § rättegångsbalken att betala motparten dennes kostnader.

Vidare får valet mellan invändning om ogiltighet resp. särskild talan om detta konsekvenser för möjligheten att meddela s. k. *mellandom*. Genom en sådan dom kan rätten avgöra frågan om patentintrång särskilt för sig, när svaranden har gjort invändning om patentets ogiltighet. Detta är däremot inte möjligt om särskild talan förs om ogiltigheten och prövas i samma rättegång som intrångsfrågan. — I båda fallen kan rätten emellertid genom mellandom avgöra frågan om ogiltighet.

Slutligen medger möjligheten att enbart genom invändning göra gällande att patentet är ogiltigt att svaranden kan åberopa invändningen först i andra hand, dvs. svaranden påkallar prövning av frågan först om det konstateras att intrång föreligger.

Genom 1967 års patentlag avskaffades, som har nämnts, möjligheten att få frågan om patentets giltighet prövad efter en invändning om ogiltighet i intrångsmålet. Ett skäl till denna ändring var att det fanns ett officialintresse av att sådana patent som en domstol hade konstaterat vara ogiltiga inte stod kvar i patentregistret. Vidare hade i varumärkeslagen (1960:644) införts den ordningen att frågan om ogiltigheten av ett registrerat varumärke endast kunde prövas efter särskild talan och således inte efter invändning. Det ansågs att patenträtten på detta område borde samordnas med den närliggande varumärkesrätten (se bl. a. prop. 1966:40 s. 225 ff).

Skälen för mitt förslag: I praktiken torde det vara mycket vanligt att svaranden i ett intrångsmål väcker talan om att patentet är ogiltigt och samtidigt utnyttjar rätten att få intrångsmålet vilandeförklarat till dess ogiltighetsfrågan slutligt har avgjorts. Detta är ägnat att förlänga intrångsprocessen. Vidare kan intrångsfrågan kanske bara gälla en mindre del av patentets skyddsomfång. Att i den situationen låta intrångsfrågan vila i avvaktan på att patentets giltighet prövas kan framstå som mindre lämpligt av processekonomiska skäl.

I likhet med utredningen och flertalet remissinstanser anser jag dock att det inte skulle vara lämpligt att nu återgå till den ordning som gällde före tillkomsten av 1967 års patentlag. Frågan om ogiltighet bör således alltså endast kunna prövas efter särskild talan. Med hänsyn till de rättsverkningar patentet har är det enligt min mening mindre lämpligt att ett patent förklaras ogiltigt på annat sätt än genom en dom i frågan.

I ett särskilt yttrande till utredningsbetänkandet har ett antal sakkunniga förordat en återgång till den tidigare ordningen med invändning. I yttrandet pekas samtidigt på att det på administrativ väg skulle vara möjligt att åstadkomma en ordning där man fäster tredje mans uppmärksamhet på att ett patent domskälsvis förklarats ogiltigt. Enligt yttrandet skulle anteckning om detta kunna göras i patentregistret. Förslagen i det särskilda yttrandet har fått stöd av några remissinstanser.

Sådana administrativa åtgärder innebär emellertid inte att frågan om patentets giltighet är slutligt avgjord rättsligt sett. En särskild talan i frågan är nämligen alltså möjlig. I vissa situationer kan t. o. m. en anteckning av det föreslagna slaget verka vilseledande. Detta är fallet om en senare prövning som grundas på nya omständigheter och ny utredning leder till att patenthavarens talan att patentet är giltigt bifalls. Även om en anteckning görs om den senare prövningen, kvarstår en osäkerhet om patentets giltighet till dess frågan slutligt har avgjorts.

En stor del av de nackdelar som den nuvarande ordningen innebär skulle dock kunna avhjälpas, om möjligheten till ovillkorlig vilandeförklaring av intrångsfrågan avskaffas och det också blir möjligt att meddela mellandom i frågan om patentintrång även när särskild talan förs om ogiltigheten. Särskilt i de fall där det är enklare att avgöra intrångsfrågan än frågan om ogiltighet torde dessa ändringar kunna bidra till att förkorta handläggnings tiden i intrångsmål. Jag förordar därför att den nuvarande ordningen ändras i enlighet med vad jag nu har sagt.

För såväl patenthavaren som motparten framstår det naturligtvis i många fall som mest angeläget att få frågan om patentintrång prövad. Ibland torde det emellertid ligga i den påstådde intrångsgörarens intresse att koncentrera krafterna till frågan om patentets ogiltighet. Genom de förordade ändringarna kan domstolen utan att behöva pröva giltigheten och avvakta att den frågan blir slutligt avgjord inrikta handläggningen på intrångsfrågan, där detta framstår som lämpligare.

Ändringarna innebär att svaranden i intrångsmålet inte får de fördelar i rättegångskostnadshänseende som ett förfarande där ogiltighetsfrågan kan prövas efter invändning skulle medföra och vilka jag har redovisat tidigare.

Jag har förståelse för att man ur intrångssvarandens synvinkel kan finna förfarandet med invändning mera fördelaktigt när det gäller fördelningen av rättegångskostnaderna. När domstolen har ansett att patentet är giltigt men att intrång inte föreligger, kan det emellertid från patenthavarens synpunkt förefalla lika obilligt att han inte bara skulle ersätta svaranden kostnaderna i intrångsmålet utan också bära ett kostnadsansvar i den del han faktiskt har vunnit.

En sådan ordning skulle snarare förstärka den obalans till svarandens förmån som nu kan finnas i intrångsmålen. Den skulle också kunna verka

återhållande på patenthavare som överväger att föra talan om patentinfrång. En sådan utveckling bör enligt min mening undvikas. Härtill kommer att en specialreglering i kostnadshänseende för patentmålens del skulle kunna få konsekvenser på närliggande områden som är svåra att överblicka.

Sammantaget anser jag således att någon ändring av bestämmelserna om fördelning av rättegångskostnader inte bör ske utan att endast reglerna om vilandeförklaring och mellandom i intrångsmålen bör ändras. Beträffande den närmare utformningen av dessa regler hänvisar jag till specialmotiveringen.

2.4 Patentbesvärprocessen m. m.

2.4.1 Prövningstillstånd vid överklagande till regeringsrätten

Mitt förslag: Prövningstillstånd krävs i fortsättningen för rätten att överklaga ett avgörande av patentbesvärsrätten till regeringsrätten.

Utredningens förslag: Förslaget om en särskild patentdomstol, vars beslut inte skall kunna överklagas, innebär att regeringsrättens befattning med patentbesvärsmål upphör. Vidare skall kammarrätten i Stockholm handlägga övriga mål som nu prövas av patentbesvärsrätten. För rätten att överklaga till kammarrätten i dessa mål skall prövningstillstånd erfordras.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser som har berört frågan föreslår att prövningstillstånd införs för rätten att överklaga till regeringsrätten.

Skälen för mitt förslag: F. n. gäller att patent- och registreringsverkets beslut får överklagas till patentbesvärsrätten inte bara i ärenden om patent utan även i ärenden om registrering av varumärke och mönster, byte av namn samt fråga om utgivningsbevis för periodisk skrift. Patentbesvärsrättens beslut får överklagas hos regeringsrätten.

Av de uppräknade målen gäller endast i fråga om mål enligt namnlagen (1982:670) de vanliga reglerna för prövningstillstånd vid överklagande till regeringsrätten. För patentbesvärsmålen liksom för de övriga målen gäller alltså en obegränsad rätt till prövning i tre instanser.

Ett slutligt beslut av patentbesvärsrätten får överklagas endast av sökanden och bara om beslutet har gått honom emot. Den som har gjort en invändning mot en ansökan om patent och fått denna invändning ogillad först av patentverket och därefter av patentbesvärsrätten har alltså inte rätt att överklaga patentbesvärsrättens avgörande till regeringsrätten (se 24 och 25 §§ patentlagen). Motsvarande begränsning gäller för mål om varumärke och mönster. När det gäller namnärenden har emellertid även invändare en sådan rätt.

För patentbesvärsmålens del gäller vidare att en patentsökande har rätt att i regeringsrätten lägga fram nya patentkrav. Det innebär att regeringsrätten kan komma att pröva patentkrav som patentbesvärsrätten inte har tagit ställning till. Regeringsrätten har då att pröva målet från helt nya

utgångspunkter när det gäller patenterbarheten. Det kan t.ex. vara fråga om en inskränkning i patentkraven, dvs. i det sökta patentets skyddsomfång, som borde ha gjorts av sökanden vid patent- och registreringsverkets handläggning av ansökan.

Den nuvarande rätten för en patentsökande att utan begränsning överklaga ett mål till regeringsrätten är enligt min mening mindre väl förenlig med denna domstols ställning som prejudikatsinstans. Mådens speciella karaktär gör också att ledamöterna, som inte är tekniskt utbildade, har begränsade möjligheter att självständigt ta ställning till de tekniskt avancerade målen, exempelvis inom elektronik och kemi. Det bör vidare beaktas att handläggningen av patentbesvärsmålen — av vilka omkring 100 överklagas till regeringsrätten varje år — tar i anspråk en tiondel av föredragningstiden i regeringsrätten.

Trots att besvärsmålen oftast är av teknisk karaktär kan det finnas frågor som har ett prejudikatsintresse. Rätten att överklaga patentbesvärsrättens avgöranden till regeringsrätten bör därför inte skäras av helt. Däremot anser jag mot bakgrund av vad jag har anfört att tiden nu är mogen att även för patentbesvärsmålen införa den begränsning i rätten att överklaga till regeringsrätten som ett krav på prövningstillstånd innebär. Härigenom skulle 1971 års förvaltningsreform såvitt gäller omfattningen av regeringsrättens prövning slå igenom också för dessa mål.

För en ändring av detta slag talar även de goda erfarenheter som finns av patentbesvärsrätten sedan den inrättades år 1978. Som jag tidigare har framhållit besitter ledamöterna i denna domstol ett stort mått av patenträttsligt kunnande. Jag anser därför att det inte finns någon anledning att befara att rättssäkerheten vid prövning av ansökan om patent skulle minska, om den nuvarande obegränsade rätten att överklaga patentbesvärsrättens beslut togs bort.

Med hänsyn till det nära sambandet mellan mål om patent och mönster- och varumärkesmålen bör prövningstillstånd införas även för de senare målen, liksom för målen om utgivningsbevis. Härigenom uppnås också likformighet genom att alla mål som patentbesvärsrätten prövar kommer att behandlas lika i fråga om överklagande. Jag föreslår således att prövningstillstånd införs också för dessa målgrupper. Förslagen föranleder ändringar i patentlagen, varumärkeslagen (1960:644), mönsterskyddslagen (1970:485) och lagen (1977:1016) med vissa bestämmelser på tryckfrihetsförordningens område.

I likhet med regeringsrättens majoritet, som i sitt remissvar har väckt frågan om en begränsning av rätten att jämka patentkraven, anser jag att det är naturligt att nya patentkrav inte får läggas fram i regeringsrätten om prövningstillstånd skall krävas i fortsättningen. Som prejudikatsinstans bör regeringsrätten inte ställas inför frågor som inte har bedömts av tidigare instans.

Det är enligt min mening inte heller lämpligt att tillåta att patentkraven inskränks i regeringsrätten. En inskränkning av detta slag kan inte anses jämförlig med en sådan inskränkning av talan som medges enligt 13 kap. 3 § rättegångsbalken. Den innebär nämligen i många fall att målet måste prövas från helt nya utgångspunkter i fråga om patenterbarheten.

Någon begränsning i rätten att jämka patentkraven i patentbesvärsrätten bör däremot inte införas. Inte heller anser jag att det föreligger tillräckliga skäl att frångå den nuvarande principen om officialprövning i patentbesvärsrätten. Denna princip, som bl.a. innebär att patentbesvärsrätten kan pröva en patentansökan även sedan en invändare har återkallat sin besvärstalan där (se 24 § första stycket patentlagen), är enligt min mening väl motiverad av det allmänna intresset av att patenterbarhetsvillkoren så långt som möjligt upprätthålls.

I fråga om den närmare utformningen av bestämmelserna liksom när det gäller vissa frågor om talerätt hänvisar jag till specialmotiveringen.

2.4.2 Frivillig begränsning av patent

Mitt förslag: Något särskilt förfarande, som skulle göra det möjligt för patenthavaren att frivilligt begränsa sitt patent, införs inte.

Utredningens förslag: Överensstämmer med mitt förslag (se betänkandet s. 111–114).

Remissinstanserna: Remissopinionen är splittrad. Svea hovrätt, Stockholms tingsrätt, patentbesvärsrätten, Sveriges advokatsamfund och Svenska uppfinnareföreningen delar utredningens ståndpunkt, medan bl.a. Sveriges industriförbund och Svenska patentombudsföreningen föreslår att ett begränsningsinstitut införs. Patent- och registreringsverket menar att det kan finnas anledning att ytterligare överväga frågan.

Skälen för mitt förslag: Utredningen har enligt direktiven haft att undersöka frågan om att införa ett institut som ger patenthavaren möjlighet att frivilligt begränsa sitt patent. Fördelen med en sådan ordning har ansetts vara att undvika att patenthavaren inför risken att få ett helt patentkrav ogiltigförklarat i en process till det yttersta håller fast vid patentkravet även i de delar det inte är hållbart. Eftersom domstolarna är återhållsamma med att omformulera patentkrav, leder ett ogiltigförklaring av en del av patentkravet vanligen till att hela kravet anses som inte hållbart. Detta skulle således kunna undvikas om patenthavaren ges möjlighet att själv begränsa patentkravets omfång.

En reform, som innebär att de rättsliga effekterna av att patentets skyddsomfång begränsas under dess giltighetstid, måste emellertid enligt min mening föregås av noggranna överväganden. Från rättssäkerhetssynpunkt är det särskilt angeläget att undersöka i vilken utsträckning ett begränsningsförfarande förmår tillgodose tredje mans intresse av att kunna bedöma patentets skyddsomfång.

Som utredningen har pekat på kan ett begränsningsförfarande av angivet slag stimulera till att patentkraven formuleras alltför vitt i patentansökan. En ordning som innebär att brister i formuleringen av patentkraven alltid kan rättas till i efterhand kan lätt få till följd att det inte läggs ned tillräcklig möda från sökandens sida att formulera patentkraven. Härigenom kan en betydande rättsosäkerhet uppstå. Vidare saknar det från tredje mans syn-

punkt principiell betydelse om en viss begränsning av ett patent kommer till stånd genom delvis ogiltigförklaring eller genom att patenthavaren frivilligt begär begränsning av patentet.

Det är också att notera att inte något av de övriga nordiska länderna överväger att införa ett begränsningsförfarande i sin lagstiftning. En svensk ändring i det hänseende som nu har berörts skulle därför leda till minskad nordisk rättslikhet på området.

Mot bakgrund av det anförda anser jag att det nu varken finns tillräckliga skäl eller tillräckligt underlag för att införa ett förfarande som gör det möjligt för patenthavaren att frivilligt begränsa sitt patent. Jag vill dock inte utesluta att frågan kan tas upp på nytt. Det är emellertid enligt min mening angeläget att sådana överväganden även då sker inom ramen för det nordiska samarbetet på patenträttsområdet.

2.5 Ikraftträdande m. m.

Med hänsyn till vad jag tidigare har anfört om behovet av att snabbt komma till rätta med bristerna i den nuvarande patentprocessen föreslår jag att lagändringarna träder i kraft den 1 juli 1986. Av allmänna principer följer att de nya bestämmelser om skadeståndet vid patentintrång som jag har förordat i avsnitt 2.3.6 inte bör tillämpas på sådana intrång som har begåtts innan lagen har trätt i kraft. Däremot bör den nya sanktionsformen vitesförbud vid patentintrång, som jag har förordat i avsnitt 2.3.5, kunna meddelas med anledning av sådana intrång som har påbörjats före ikraftträdandet.

3 Upprättade lagförslag

I enlighet med det anförda har inom justitiedepartementet upprättats förslag till

1. lag om ändring i patentlagen (1967:837),
2. lag om ändring i varumärkeslagen (1960:644),
3. lag om ändring i mönsterskyddslagen (1970:485),
4. lag om ändring i lagen (1977:1016) med vissa bestämmelser på tryckfrihetsförordningens område.

Förslagen bör fogas till regeringsprotokollet i detta ärende som *bilaga 4*.

4 Specialmotivering

4.1 Förslaget till lag om ändring i patentlagen (1967:837)

25 §

Talan enligt 24 § föres genom besvär hos patentbesvärsrätten inom två månader från beslutets dag. Den som vill anföra besvär skall inom samma tid erlägga fastställd besväravgift vid påföljd att besvären icke upptagas till prövning.

Ett slutligt beslut av patentbesvärsrätten får överklagas till regeringsrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag. Överklagandet får inte avse andra patentkrav än sådana som har prövats genom det överklagade beslutet. I övrigt tillämpas bestämmelserna i 35–37 §§ förvaltningsprocesslagen (1971:291) om besvär över kammarrättens beslut. Patentbesvärsrättens beslut skall innehålla uppgift om att det krävs särskilt tillstånd för prövning av besvär till regeringsrätten och om de grunder på vilka sådant tillstånd meddelas.

Bestämmelserna i 22 § femte stycket äga motsvarande tillämpning beträffande handlingar som inkomma till patentbesvärsrätten eller regeringsrätten.

I andra stycket har införts bestämmelser om prövningstillstånd för rätten att överklaga patentbesvärsrättens slutliga beslut i patentbesvärmål till regeringsrätten. Skälen för ändringen har redovisats i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.4.1).

Bestämmelsen har utformats efter mönster från motsvarande föreskrift om prövningstillstånd i 43 § namnlagen (1982:670).

Den nuvarande bestämmelsen i andra stycket om att patentbesvärsrättens slutliga beslut får överklagas endast av sökanden har tagits bort. Det innebär att rätten att överklaga följer vanliga förvaltningsprocessuella regler. Ett beslut får alltså överklagas av den som beslutet angår, om det har gått honom emot. Därav följer att även den som har framställt invändning mot en patentansökan, fått denna avslagen och överklagat till patentbesvärsrätten har rätt att överklaga patentbesvärsrättens beslut, om detta innebär att hans talan har lämnats utan bifall.

Slutligen har i andra stycket införts en uttrycklig bestämmelse om att överklaganden av patentbesvärsrättens beslut inte får avse andra patentkrav än sådana som har prövats genom det överklagade beslutet. Denna fråga har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.4.1). Förbudet har emellertid inte till syfte att hindra att sökanden tillåts göra rättelser av rent formella fel i patentkraven, t. ex. rättelser av misskrivningar.

57 §

Gör någon intrång i den ensamrätt som patent medför (patentintrång) och sker det uppsåtligen, skall han dömas till dagsböter eller fängelse i högst sex månader. Den som har överträtt ett vitesförbud enligt 57 a § får inte dömas till straff för intrång som omfattas av förbudet.

Brottet må åtalas av allmän åklagare endast om målsägande anger det till åtal och åtal av särskilda skäl finnes påkallat ur allmän synpunkt.

I paragrafen har intagits ett tillägg till första stycket. Bestämmelsen motsvarar vad som bl. a. enligt 18 § firmalagen (1974:156) har föreskrivits för att undvika att samma gärning föranleder dubbla sanktioner.

På yrkande av patenthavaren eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja uppfinningen får rätten vid vite förbjuda den som gör patentintrång att fortsätta intrånget.

Om käranden visar sannolika skäl för att intrång föreligger och det skäligen kan befaras att svaranden genom att fortsätta intrånget förringar värdet av den ensamrätt som patentet medför, får rätten meddela förbud för tiden intill dess att målet slutligt har avgjorts eller annat har förordnats. Innan ett sådant förbud meddelas skall svaranden ha fått tillfälle att yttra sig, om det inte är fara i dröjsmål.

Förbud enligt andra stycket får meddelas endast om käranden ställer säkerhet hos rätten för skada som kan tillfogas svaranden. Saknar käranden förmåga att ställa sådan säkerhet, får rätten befria honom från detta. I fråga om beskaffenheten av säkerheten gäller 2 kap. 25 § utsökningsbalken. Säkerheten skall prövas av rätten, om den ej har godkänts av svaranden.

När målet avgörs skall rätten pröva om förbud som har meddelats enligt andra stycket fortfarande skall bestå.

I fråga om överklagande av beslut enligt andra eller tredje stycket samt i fråga om handläggningen i högre rätt gäller vad som föreskrivs i rättegångsbalken om talan mot beslut enligt 15 kap. rättegångsbalken.

Talan om utdömande av vite förs av den som har ansökt om förbudet. I samband med sådan talan får talan föras om nytt vitesförbud.

Paragrafen som är ny innehåller bestämmelser om meddelande av vitesförbud vid patentintrång. I den allmänna motiveringen avsnitt (2.3.5) har redovisats skälen för denna nya sanktionsform. Där har också behandlats huvuddragen av institutets utformning.

Bestämmelserna tar närmast sikte på fall där särskild talan om vitesförbud förs. De är också tillämpliga när ett yrkande om vitesförbud framställs i ett mål om skadestånd för patentintrång. För att käranden i skadeståndsmålet skall vara säker på att yrkandet om vitesförbud kommer att prövas måste han dock framställa yrkandet innan målet har företagits till huvudförhandling. Han löper annars risken att yrkandet avvisas (se 13 kap. 3 § andra stycket rättegångsbalken).

Första stycket

I patentlagen anges inte uttryckligen vem som kan föra enskild talan om straff för patentintrång eller talan om skadestånd för patentintrång. Vid talan i anledning av brott tillkommer enligt allmänna regler talerätt målsäganden, dvs. den mot vilken brottet är begånget eller som därav har blivit förnärad eller lidit skada (se 20 kap. 8 § rättegångsbalken). Enligt förarbetena till patentlagen (NU 1963:6 s. 342) anses vid patentintrång kretsen av skadelidande begränsad till dem som har ett direkt på patentet grundat rättsligt intresse i saken, dvs. patenthavaren och hans licenstagare. Där emot anses den som har ett intresse som grundas på något annat förhållande inte ha talerätt, exempelvis inte en försäljare till vilken patenthavaren har uppdragit att saluföra uppfinningen. I förevarande paragraf är *rätten att framställa yrkande om vitesförbud* därför begränsad till patenthavaren

och den som på grund av licens (inklusive innehavare av tvångslicens) äger utnyttja patentet. Samma begränsning gäller enligt 63 § också i fråga om rätten att föra positiv fastställsetalan.

Det ligger i sakens natur att ett vitesförbud måste vara klart avgränsat. Den som förbudet riktar sig mot skall veta vad han inte får göra. Yrkandet om vitesförbud måste därför vara preciserat och stå i relation till det påstådda intrånget. I sin ansökan har käranden att noga ange vari intrånget består, det s.k. intrångsföremålet, och förbudsyrkandet kan inte avse annat än detta intrångsföremål. Det är naturligtvis inte förenligt med kravet på precisering att låta yrkandet omfatta "liknande" eller "motsvarande" utförande eller förfarande.

Inom ramen för kärandens yrkande har domstolen att utforma förbudet så att det fyller kraven på entydighet och konkretisering. Vid produktpatent kan det bli fråga om att förbjuda fortsatt tillverkning, utbudande eller försäljning av produkter som ligger inom ramen för patentkraven. När det gäller patent som skyddar ett visst förfarande, s.k. metodpatent, kan förbudet inriktas på fortsatt utnyttjande av den patentskyddade metoden samt utbudande och försäljning av produkter som har framställts enligt denna metod. Ett förbud bör dock inte gå längre än vad som är motiverat i det enskilda fallet. Domstolen är således oförhindrad att begränsa förbudet i förhållande till vad som yrkats (jfr prop. 1974:4 s. 220 rörande utformningen av förbud enligt 15 § firmalagen).

Vitesbeloppet bestäms av domstolen. Grundprincipen när det gäller vitesbeloppet är att detta skall sättas så högt att vitet kan antas förmå svara den att åttlyda det förbud som vitet avser; jfr 3 § lagen (1985:206) om viten. I första hand bör svarandens ekonomiska förhållanden vara avgörande för bedömningen, men även kärandens intresse att förhindra fortsatt intrång bör beaktas. Någon övre gräns för beloppet gäller inte. I fall där ett grovt intrång har gjorts av en motpart med betydande ekonomiska resurser, t.ex. ett stort företag, kan vitet behöva sättas till ett mycket högt belopp. Det kan således någon gång krävas att vitet bestäms till flera miljoner kr. för att det preventiva syftet skall kunna uppnås.

Av viteslagen (4 §) följer också att vite kan föreläggas som s.k. löpande vite. Det innebär att vitet bestäms till ett visst belopp för varje tidsperiod av viss längd under vilket förbudet har överträtts. Vitet kan också bestämmas så att det skall betalas för varje gång förbudet överträds.

Andra stycket

I andra stycket ges föreskrifter om *interimistiskt förbud*.

Det kan sättas i fråga om några särskilda regler i patentlagen rörande interimistiskt vitesförbud över huvud taget är behövliga. Man skulle nämligen kunna hävda att det — i och med att regler införs rörande talan om vitesförbud och vitets förhållande till en straffsanktion — redan med stöd av bestämmelserna i 15 kap. 3 § andra stycket rättegångsbalken skulle vara möjligt att meddela ett interimistiskt vitesförbud (jfr NJA 1982 s. 633). För att ingen tvekan skall råda rörande möjligheten att meddela ett sådant förbud har dock, särskilt med hänsyn till att ett interimistiskt vitesförbud

avses komma till användning även i de fall där talan om vitesförbud förs separat. uttryckliga regler om detta införts i förevarande paragraf.

Förutsättningarna för att meddela ett sådant förbud har behandlats i den allmänna motiveringen. Om i det särskilda fallet förutsättningarna för ett interimistiskt förbud skulle ändras innan målet avgörs slutligt, kan domstolen upphäva eller ändra förbudet.

Ett interimistiskt förbud kan även meddelas i samband med dom i saken. Det följer av möjligheten att meddela förbud att gälla intill dess att målet slutligt har avgjorts.

För att ett interimistiskt förbud skall meddelas krävs givetvis att ett yrkande därom har framställts.

Tredje stycket

En ytterligare förutsättning för ett interimistiskt beslut är att käranden ställer *säkerhet* för det skadestånd som han kan bli skyldig att utge om beslutet visar sig vara obefogat. Skadeståndsskyldigheten gäller – liksom när förordnande enligt 17 kap. 14 § rättegångsbalken om omedelbar verkställighet upphävs – oberoende av vårdslöshet. Den omfattar all skada, även ren förmögenhetsskada (jfr 3 kap. 22 § utsökningsbalken och prop. 1980/81:8 s. 337 f). Hänvisningen till 2 kap. 25 § utsökningsbalken innebär att säkerheten skall bestå av pant eller borgen. Som borgen får godtas endast proprieborgen och, om borgensmännen är två eller flera, endast solidarisk borgen. Efter mönster av 15 kap. 6 § rättegångsbalken har domstolen dock getts befogenhet att i undantagsfall befria käranden från att ställa säkerhet om han inte förmår detta. Bestämmelsen tar sikte framför allt på sådana fall som när en patenthavare med begränsade ekonomiska resurser för talan mot en intrångsgörare för vilken skadan av ett interimistiskt beslut är ringa i jämförelse med den skada patenthavaren åsamkas av intrånget.

Fjärde stycket

När rätten avgör målet skall den pröva om det interimistiska förbudet skall bestå. Om rätten beslutar att förbudet skall bestå, gäller det oberoende av om talan fullföljs mot domen.

Av allmänna processuella principer följer att ett yrkande om interimistiskt beslut också kan framställas i högre rätt. En patenthavare som fullföljer talan mot en dom varigenom ett förbudsyrkande har ogillats och ett interimistiskt förordnande har upphävts kan således i samband med överklagandet framställa yrkande om ett interimistiskt beslut. Så kan också ske även om något yrkande om interimistiskt beslut inte har framställts tidigare.

Femte stycket

När det gäller *överklagande* av det interimistiska beslutet hänvisas till rättegångsbalkens bestämmelser om överklagande av beslut som avses i 15

kap. Det innebär bl.a. att talan mot beslut som har meddelats under rättegången skall föras särskilt (se 49 kap. 4 § första stycket 6 och 54 kap. 3 § rättegångsbalken). Vidare medför det en möjlighet för högre rätt att meddela inhibition (se 50 kap. 8 § och 55 kap. 8 § rättegångsbalken).

Att ett interimistiskt förordnande som har meddelats i samband med domen överklagas i samma ordning som gäller för överklagande av själva domen framgår av 49 kap. 5 § andra stycket och 54 kap. 3 § rättegångsbalken. Även här finns det en möjlighet för överinstansen att meddela inhibition (se 50 kap. 8 § och 55 kap. 8 § rättegångsbalken).

Sjätte stycket

Talan om *utdömande* av vitet får föras av den som har ansökt om vitesförbudet. Om patentet har överlåtits eller licens upplåtits, får talan föras även av den nye patenthavaren resp. av licenshavaren. Detta följer av allmänna processrättsliga regler (jfr 13 kap. 7 § rättegångsbalken).

Ett mål om utdömande av vite förutsätter påstående om patentintrång. Det medför att forumregeln i 65 § 4 patentlagen är direkt tillämplig, liksom reglerna om rättens sammansättning; jfr 1 § andra stycket och 8 § lagen (1985:206) om viten. Mål om utdömande av vite handläggs enligt 8 § viteslagen i övrigt i tillämpliga delar enligt reglerna i rättegångsbalken som mål om åtal för brott för vilket svårare straff än böter inte är föreskrivet.

Andra meningen i förevarande stycke innehåller en kumulationsregel, som möjliggör att talan om föreläggande av nytt vite förs i ett mål om utdömande av vite. Vid kumulation bör reglerna i 22 kap. 1, 3 och 5 §§ rättegångsbalken anses analogt tillämpliga. Det innebär bl.a. att rätten efter vad den anser lämpligt kan förordna att målen skall handläggas gemensamt eller var för sig.

Av 1 § tredje stycket viteslagen jämfört med 25 kap. 8 § brottsbalken följer att utdömt vite tillfaller staten. I fråga om uppbörd och indrivning samt förvandling av vite gäller att detta sker enligt de regler som har föreskrivits för böter.

58 §

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet begår patentintrång skall utge skälig ersättning för utnyttjandet av uppfinningen samt ersättning för den ytterligare skada som intrånget har medfört. *Vid bestämmande av ersättningens storlek skall hänsyn tas även till patenthavarens intresse av att patentintrång inte begås och till övriga omständigheter av annan än rent ekonomisk betydelse.*

Begår någon patentintrång utan uppsåt eller oaktsamhet, skall han utge ersättning för utnyttjandet av uppfinningen, om och i den mån det finnes skäligt.

Talan om ersättning för patentintrång må avse skada endast under de fem senaste åren innan talan väcktes. För skada under tid dessförinnan är rätten till ersättning förlorad.

I första stycket har tagits in en bestämmelse varigenom domstolen ges

möjlighet att när den bestämmer skadeståndets storlek ta hänsyn till patenthavarens intresse av att patentintrång inte begås och övriga omständigheter av annan än rent ekonomisk betydelse. I den allmänna motiveringen (avsnitt 2.3.6) har utförligt redogjorts för motiven till bestämmelsen, som allmänt syftar till att förstärka både skadeståndets reparativa och dess preventiva funktion.

Någon direkt motsvarighet till denna möjlighet att beräkna skadeståndet vid intrång finns inte i immaterialrätten i övrigt. Bestämmelser om skadestånd som beräknas enligt liknande grunder vid intrång i annans rätt finns emellertid för immaterialrättens del intagna i upphovsrättslagen (54 §) och lagen (1960:730) om rätt till fotografisk bild (17 §). Ersättning som beräknas med hänsyn till omständigheter av annan än rent ekonomisk betydelse kan också utdömas bl.a. enligt 23 § datalagen (1973:289) och 55 § lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet. Inom arbetsrätten brukar ett sådant slag av skadestånd kallas allmänt skadestånd.

De grundläggande reglerna om rätten till skadestånd och den praxis i detta hänseende som föreligger nu avses inte ändrade genom tillägget i paragrafen. Det innebär att utgångspunkten alltså är att patenthavaren skall ha rätt till full ersättning för utnyttjandet av patentet och den ytterligare skada som patentintrånget har medfört. Härav följer också att den som begär skadestånd även i fortsättningen har bevisbördan för skadans omfattning. Liksom hittills skall inte heller parternas inbördes styrkeförhållande inverka vid bevisbedömningen. En i ekonomiskt hänseende underlägsen patenthavare skall alltså inte ha någon lättnad i sin bevisskyldighet. I de fall käranden inte lyckas förebringa full bevisning, får alltså en skälighetsbedömning göras enligt 35 kap. 5 § rättegångsbalken. Av allmänna processuella regler följer att domstolen vid utdömande av skadestånd självfallet inte kan gå utöver det belopp som har yrkats.

Tillägget i paragrafen innebär emellertid att domstolen när den fastställer ersättningens storlek skall beakta även andra än rent ekonomiska omständigheter. De omständigheter som kan komma i fråga vid bedömningen hänför sig dels till parterna, dels till arten och graden av intrånget.

Beträffande parterna bör särskilt beaktas fall när patenthavaren allmänt befinner sig i ett underläge gentemot intrångsgöraren. Det kan t.ex. röra sig om en situation där ett stort företag har använt ett patent som innehas av en uppfinnare med små ekonomiska resurser. I sådana fall kan det vara svårt att bedöma omfattningen av patenthavarens eventuella uteblivna vinst. Det är därför angeläget att skadeståndet kan bedömas på andra grunder. Intrångsgörarens vinst av intrånget är då en sådan omständighet som kan tillmätas betydelse. Har denne haft god ekonomisk utdelning av intrånget, samtidigt som patenthavarens beräkningar rörande sin uteblivna vinst framstår som osäkra, bör skadeståndet närmast beräknas med utgångspunkt i intrångsgörarens vinst.

Det bör också vara möjligt att beakta den omsättning som intrångsgöraren har haft vid t.ex. försäljning av en produkt som omfattas av intrånget, även om det inte är möjligt att visa att intrångsgöraren har haft någon vinst därav.

I de fall osäkerhet föreligger om den eventuella vinst som intrångsgö-

raren har gjort, medan patenthavaren har lyckats styrka omfattningen av sin uteblivna vinst, bör i normala fall den ersättning som utgår härutöver inte bli omfattande.

Uppsåtliga eller grovt oaksamma intrång bör kunna föranleda högre belopp än när intrånget framstår som mindre allvarligt. Även intrångets varaktighet bör inverka på motsvarande sätt. Det bör särskilt beaktas om intrånget har skett vid en för patenthavaren ogynnsam tidpunkt. Det kan röra sig om fall där patenthavaren har lagt ned betydande belopp för exploatering av patentet och står i begrepp att tillverka och marknadsföra en produkt eller metod men blir överflyglad av någon som olovligen börjar utnyttja uppfinningen.

En annan omständighet som kan behöva beaktas vid bestämmande av skadeståndet är om intrångsgöraren genom att t.ex. marknadsföra en sämre produkt har skadat patenthavarens good-will.

Som har redovisats i den allmänna motiveringen har den nuvarande bestämmelsen om möjligheten till jämkning vid fall av ringa oaksamhet tagits bort från paragrafen. Det innebär att skadestånd alltid skall utgå med fullt belopp. Det förhållandet att intrånget framstår som mindre allvarligt är emellertid en omständighet som bör beaktas när det gäller att fastställa den ersättning som grundas på annat än rent ekonomiska förhållanden.

Enligt 22 § lagen (1971:1078) om försvarsuppfinningar har en uppfinnare i vissa fall rätt till ersättning av den som uppsåtligt och yrkesmässigt har utnyttjat en hemlig försvarsuppfinning. Skadeståndet motsvarar i huvudsak den ersättning som skulle ha tillkommit uppfinnaren enligt 58 och 60 §§ patentlagen om patent hade meddelats i vanlig ordning, dvs. om det särskilda förfarandet om hemlighållande av försvarsuppfinningar inte hade varit aktuellt. Behov av en ändring i lagen om försvarsuppfinningar motsvarande det tillägg som intagits i förevarande paragraf har emellertid inte ansetts föreligga med hänsyn till de speciella fall som avses i lagen om försvarsuppfinningar, särskilt som dessa fall i praktiken är sällsynta.

61 §

Har ett patent förklarats ogiltigt genom dom som vunnit laga kraft, får rätten inte enligt 57–60 §§ döma till straff, meddela vitesförbud, utdöma vite eller ersättning eller förordna om säkerhetsåtgärd.

Förs talan rörande patentintrång och gör den mot vilken talan förs gällande att patentet är ogiltigt, får frågan om ogiltighet prövas endast sedan talan om detta har väckts. Rätten skall förelägga den som gör gällande att patentet är ogiltigt att inom viss tid väcka sådan talan.

Förs i samma rättegång talan om patentintrång och talan om patentets ogiltighet och är det med hänsyn till utredningen lämpligt att frågan huruvida patentintrång föreligger avgörs särskilt för sig, får på begäran av någon av parterna särskild dom ges i den frågan. Om särskild dom ges, får rätten förordna att målet om ogiltighet skall vila till dess domen har vunnit laga kraft.

Ändringen i första stycket hänger samman med att vitesförbud har införts som ny påföljd. Ändringen innebär att det sedan ett patent har

förklarats ogiltigt inte kan meddelas något beslut om vitesförbud eller dömas ut vite som har bestämts genom ett sådant förbud.

I andra och tredje styckena ges vissa föreskrifter för det fall att talan om patentintrång och fråga om patentets giltighet behandlas i samma rättegång. I den allmänna motiveringen har dessa frågor behandlats i avsnitt 2.3.7.

Ändringen i andra stycket innebär att svaranden i intrångsmålet inte längre har rätt att få detta mål vilandeförklarat när han gör gällande att patentet är ogiltigt. Liksom f.n. skall rätten, om det görs gällande att patentet är ogiltigt, förelägga svaranden att väcka talan om detta. Reglerna i 14 kap. rättegångsbalken om förening av tvistemål blir därvid tillämpliga. Det innebär att målen kan sammanläggas enligt 14 kap. 3 §, om talan har väckts som genkäromål, eller i annat fall med stöd av 14 kap. 6 §.

Finner rätten efter gemensam handläggning att patentet är giltigt kan i samma dom prövas även huruvida intrång har skett. I de fall domstolen har ansett patentet ogiltigt kan också genom samma dom förklaras att patentintrång inte föreligger.

Underlåtenhet att följa ett föreläggande om att väcka talan om ogiltighet medför att intrångsmålet prövas utan att invändningen om ogiltighet beaktas. Någon taleprekluderande verkan är dock inte knuten till föreläggandet. I detta hänseende har bestämmelsen samma innebörd som enligt gällande rätt. Det medför att målen kan kumuleras enligt bestämmelserna i 14 kap. rättegångsbalken även om talan om ogiltighet väcks efter den förelagda tidens utgång. Den förelagda partens försummelse att efterkomma föreläggandet får beaktas vid bestämmande av rättegångskostnaderna enligt reglerna i 18 kap. 6 § rättegångsbalken.

I det nya tredje stycket ges en möjlighet att genom mellandom avgöra om patentintrång föreligger. En förutsättning är självfallet att någon av parterna begär en sådan dom. Det skall också vara lämpligt att dela upp rättegången på detta sätt. I det sammanhanget bör särskilt de processekonomiska fördelarna beaktas. Genom mellandom kan endast prövas huruvida patentintrång föreligger. Påföljd för patentintrång, dvs. straff, vitesförbud och skadestånd, eller säkerhetsåtgärd kan inte utdömas genom mellandom. Däremot föreligger inte något hinder mot att det i samband med en mellandom meddelas ett interimistiskt beslut om vitesförbud enligt 57 a § andra stycket. Mellandom i intrångsdelen är ett institut som främst har betydelse för svaranden i intrångsmålet. Det kan dock tänkas ligga även i patenthavarens intresse att på ett tidigt stadium av rättegången få avgjort huruvida det s.k. intrångsföremålet faller inom patentets skyddsomfång.

Om mellandom meddelas i intrångsfrågan har rätten möjlighet att förklara ogiltighetsmålet vilande.

Tredje stycket behandlar endast mellandom i intrångsmålet. Att mellandom kan ges i fråga om patentets giltighet följer av 17 kap. 5 § första stycket rättegångsbalken. Denna bestämmelse kan således bli tillämplig om rätten efter gemensam handläggning av intrångsmålet och ogiltighetsmålet finner att patentet är ogiltigt. Särskild dom bör då meddelas om patentets ogiltighet, medan intrångsmålet förklaras vilande. Skulle rätten

finna att intrångstalan bör ogillas finns dock inget hinder mot att båda frågorna i stället avgörs genom samma dom.

Prop.1985/86:86

I 63 § patentlagen ges föreskrifter om positiv fastställsetalan. Enligt dessa föreskrifter äger en patenthavare eller licenshavare föra talan om fastställelse huruvida han på grund av patentet åtnjuter skydd gentemot annan under förutsättning att det råder ovisshet om förhållandet och denna ovisshet länder honom till förfång. I ett sådant mål kan käranden mötas av invändningen att patentet är ogiltigt. Gör han det, skall enligt 63 § tredje stycket tillämpas samma ordning som när i mål om patentintrång görs gällande att patentet är ogiltigt. Den handlägningsordning som nu föreslås för intrångsmålens del skall alltså tillämpas även när det i mål om positiv fastställsetalan görs invändning att patentet är ogiltigt.

66 §

I mål som anges i 65 § är tingsrätten domför med fyra ledamöter, av vilka två skall vara lagfarna och två tekniskt sakkunniga. Fler än tre lagfarna och tre tekniskt sakkunniga ledamöter får inte sitta i rätten. En av de lagfarna ledamöterna skall vara rättens ordförande.

Vid avgörande av mål utan huvudförhandling, liksom vid handläggning som inte sker vid huvudförhandling eller syn på stället, är tingsrätten dock domför med en lagfaren ledamot. Fler än en lagfaren och en tekniskt sakkunnig ledamot får inte sitta i rätten i detta fall. Därvid är den lagfarna ledamoten rättens ordförande.

Den nya domförhetsregeln i första stycket (se avsnitt 2.3.3 i den allmänna motiveringen) innebär att antalet ledamöter i tingsrätten i normalfallet skall vara fyra, varav två lagfarna och två tekniskt sakkunniga. Tingsrätten har dock möjlighet att sammanträda i den större sammansättningen som nu gäller i normalfall. Denna möjlighet torde i första hand kunna utnyttjas i mer omfattande mål, dvs. när huvudförhandlingen kan beräknas pågå minst fyra veckor; jfr 1 kap. 3 § rättegångsbalken och 3 § lagen (1969:246) om domstolar i fastighetsmål. Det bör understrykas att, om domstolen skall förstärkas utöver minimisammansättningen, man bör eftersträva att lika många lagfarna och tekniska ledamöter från början ingår i rätten.

Domförhetsregeln i andra stycket har jämkats rent redaktionellt.

67 §

Hovrätten är i mål, i vars avgörande i tingsrätten tekniskt sakkunnig ledamot deltagit, domför med tre lagfarna och två tekniskt sakkunniga ledamöter. Har tre lagfarna ledamöter deltagit i tingsrättens avgörande, skall dock minst fyra lagfarna ledamöter delta i hovrättens avgörande. Fler än fem lagfarna och tre tekniskt sakkunniga ledamöter får inte sitta i rätten.

Om hovrätten finner att medverkan av tekniskt sakkunniga ledamöter uppenbarligen inte behövs, är hovrätten domför utan sådana ledamöter.

Paragrafen innehåller domförhetsregler för hovrätten. De ändringar som

har genomförts har redovisats i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.3.3). Enligt dessa ändringar skall hovrätten i fortsättningen vara domför med tre lagfarna ledamöter medan antalet tekniskt sakkunniga ledamöter i likhet med vad som gäller nu skall vara två.

När tre lagfarna ledamöter har deltagit i tingsrätten skall dock minst fyra lagfarna ledamöter delta i hovrättens avgörande. Möjligheten för hovrätten att vid huvudförhandling bestå av fem lagfarna och tre tekniskt sakkunniga ledamöter har bibehållits. De möjligheterna bör utnyttjas särskilt när huvudförhandlingen kan väntas bli långvarig i hovrätten.

Hovrätten är enligt det nya andra stycket domför utan tekniskt sakkunniga ledamöter, om det är uppenbart att medverkan av sådana ledamöter inte är behövlig. Motsvarande bestämmelse finns för hovrätts sammansättning i vissa fall enligt lagen (1969:246) om domstolar i fastighetsmål (13 §). Avsikten är att hovrätten t.ex. skall kunna avskriva ett mål efter återkallelse av talan utan att behöva anlita de tekniskt sakkunniga ledamöterna. Vid avskrivning av mål begränsas prövningen vanligtvis till enbart rättsegångskostnadsfrågor. I den mån beslut i dessa frågor kräver de särskilda insikter som de tekniska ledamöterna har – så kan t.ex. vara fallet om kostnaderna för olika delar av målet behöver särskiljas – bör dessa ledamöter naturligtvis medverka.

75 §

Andra slutliga beslut av patentmyndigheten än som avses i 24 § samt beslut enligt 42, 72 eller 73 § får överklagas till patentbesvärsrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag. Den som vill överklaga ett sådant beslut skall inom samma tid betala föreskriven besvärssavgift. Annars prövas inte besvären.

Ett slutligt beslut av patentbesvärsrätten får överklagas till regeringsrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag. Därvid tillämpas bestämmelserna i 35–37 §§ förvaltningsprocesslagen (1971:291) om besvär över kammarrättens beslut. Patentbesvärsrättens beslut skall innehålla uppgift om att det krävs särskilt tillstånd för prövning av besvär till regeringsrätten och om de grunder på vilka sådant tillstånd meddelas.

Genom en ändring i 25 § andra stycket krävs i fortsättningen prövnings-tillstånd vid överklagande av patentbesvärsrättens beslut i de frågor som omfattas av den bestämmelsen (se avsnitt 2.4.1 i den allmänna motiveringen). Motsvarande ändring har införts i förevarande paragraf.

I övrigt har paragrafen jämkats rent redaktionellt.

Övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1986.

2. I fråga om tingsrättens domförhet skall äldre föreskrifter fortfarande tillämpas vid huvudförhandlingar som har påbörjats före ikraftträdandet samt vid överläggningar och omröstningar i anslutning till sådana huvudförhandlingar.

3. I fråga om hovrättens domförhet skall äldre föreskrifter fortfarande

tillämpas i mål där den slutliga handläggningen har påbörjats före ikraftträdandet.

Prop. 1985/86:86

4. I fråga om överklagande av beslut som patentbesvärsrätten har meddelat före ikraftträdandet skall äldre föreskrifter fortfarande tillämpas.

Av allmänna principer följer att de nya bestämmelserna om skadeståndets beräkning inte bör tillämpas på patentintrång som hänför sig till tiden före lagens ikraftträdande. Vitesförbud bör dock kunna meddelas med anledning av sådana intrång som påbörjats före ikraftträdandet.

Bestämmelserna i andra och tredje punkterna har utformats efter mönster av de ändringar om domförhet som senast har gjorts i rättegångsbalken (se prop. 1983/84:78).

Med uttrycket "slutlig handläggning" i hovrätten avses i detta sammanhang handläggning som direkt syftar till målets avgörande, däremot inte t.ex. prövning av en fråga om inhibition eller beslut att kommunicera en besvärslaga.

4.2 Förslagen till lagar om ändring i varumärkeslagen (1960:644), mönsterskyddslagen (1970:485) och lagen (1977:1016) med vissa bestämmelser på tryckfrihetsförordningens område.

På samma sätt som i 25 § andra stycket och 75 § patentlagen har i förevarande lagar föreskrivits att det krävs prövningstillstånd vid överklagande av patentbesvärsrättens slutliga beslut till regeringsrätten. Skälen för denna ändring har redovisats i avsnitt 2.4.1 i den allmänna motiveringen.

Bestämmelserna har utformats efter mönster av namnlagen (1982:670).

5 Hemställan

Jag hemställer att lagrådets yttrande inhämtas över förslagen till

1. lag om ändring i patentlagen (1967:837),
2. lag om ändring i varumärkeslagen (1960:644),
3. lag om ändring i mönsterskyddslagen (1970:485),
4. lag om ändring i lagen (1977:1016) med vissa bestämmelser på tryckfrihetsförordningens område.

6 Beslut

Regeringen beslutar i enlighet med föredragandens hemställan.

LAGRÅDET

Utdrag
PROTOKOLL
vid sammanträde
1985-12-19

Närvarande: f.d. justitierådet Hult, regeringsrådet Dahlman, justitierådet Gad.

Enligt protokoll vid regeringssammanträde den 28 november 1985 har regeringen på hemställan av statsrådet Wickbom beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i patentlagen (1967:837),
2. lag om ändring i varumärkeslagen (1960:644),
3. lag om ändring i mönsterskyddslagen (1970:485),
4. lag om ändring i lagen (1977:1016) med vissa bestämmelser på tryckfrihetsförordningens område.

Förslagen har inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Krister Thelin.

Förslagen föranleder följande yttrande av *lagrådet*:

Enligt 43 § namnlagen (1982:670) krävs prövningstillstånd för att regeringsrätten skall pröva besvär över ett slutligt beslut av patentbesvärsrätten enligt denna lag. I lagrådsremissen föreslås att ett krav på prövningstillstånd skall införas också när det gäller överklagande av andra slutliga beslut av patentbesvärsrätten. Genom de i remissen framlagda förslagen till ändring av 25 och 75 §§ patentlagen (1967:837), 47 § varumärkeslagen (1960:644), 22 och 47 §§ mönsterskyddslagen (1970:485) samt 8 § lagen (1977:1016) med vissa bestämmelser på tryckfrihetsförordningens område uppställts ett sådant krav i fråga om överklagande av slutliga beslut enligt dessa lagar.

I 17 § lagen (1977:729) om patentbesvärsrätten finns bestämmelser om överklagande av ett icke-slutligt beslut av patentbesvärsrätten enligt de ovan nämnda lagarna. Enligt andra stycket i paragrafen är huvudregeln att sådant beslut får överklagas endast i samband med överklagande av beslutet i själva målet. I vissa i stycket under 1–5 angivna fall får dock ett icke-slutligt beslut överklagas särskilt. I paragrafens tredje stycke finns bestämmelser som reglerar sådant särskilt överklagande. Överklagande får göras av den som beslutet angår, om det har gått honom emot. Talan förs genom besvär hos regeringsrätten. Genom en hänvisning till 7 § förvaltningsprocesslagen (1971:291) gäller en besvärstid på tre veckor, räknat från delfäendet av beslutet.

Enligt lagrådets mening bör ett krav på prövningstillstånd inte begränsas till de i remissen avsedda besluten utan omfatta överklagande av alla beslut av patentbesvärsrätten. I fråga om beslut som får överklagas endast i samband med slutligt beslut i målet gäller bestämmelserna om överklagande av sådant beslut. Dessa icke-slutliga beslut omfattas därmed, utan att någon ytterligare lagreglering behövs, av det för slutliga beslut uppställda kravet på prövningstillstånd. När det gäller sådana icke-slutliga beslut

som får överklagas särskilt regleras som nämnts överklagandefrågorna av bestämmelserna i 17 § tredje stycket lagen om patentbesvärsrätten. För att överklagande av dessa beslut skall omfattas av ett krav på prövningstillstånd behövs en uttrycklig föreskrift därom. En sådan kan lämpligen införas i paragrafens tredje stycke. I samband därmed bör paragrafens lydelse anpassas till de i remissen föreslagna bestämmelserna om besvär över slutliga beslut av patentbesvärsrätten. Vidare bör hänvisningen till namnlagen i paragrafens första stycke avse den nu gällande lagen. Med hänsyn till det anförda föreslår lagrådet att 17 § lagen om patentbesvärsrätten får följande lydelse:

”17 §

I fråga om överklagande av ett slutligt beslut av patentbesvärsrätten finns bestämmelser i patentlagen (1967:837), mönsterskyddslagen (1970:485), varumärkeslagen (1960:644), namnlagen (1982:670) och lagen (1977:1016) med vissa bestämmelser på tryckfrihetsförordningens område.

Ett beslut av patentbesvärsrätten, som inte är slutligt, får överklagas endast i samband med överklagande av beslut i själva målet. Ett beslut får dock överklagas särskilt när rätten har

1. ogillat invändning om jäv mot ledamot av rätten eller invändning om att hinder föreligger för talans prövning,
2. avvisat ombud eller biträde,
3. utdömt vite eller straff för underlåtenhet att iakttaga föreläggande eller ålagt vittne eller sakkunnig att ersätta kostnad som vållats genom försummelse eller tredska,
4. förordnat angående ersättning för någons medverkan i målet,
5. utlåtits sig i annat fall än som avses i 4 i fråga som gäller allmän rättshjälp.

Sådant särskilt överklagande som avses i andra stycket får göras av den som beslutet angår, om det har gått honom emot. Beslutet överklagas till regeringsrätten genom besvär. Därvid tillämpas bestämmelserna i 7 § förvaltningsprocesslagen (1971:291) och i 35–37 §§ samma lag om besvär över kammarrättens beslut. Patentbesvärsrättens beslut skall innehålla uppgift om att det krävs särskilt tillstånd för prövning av besvär till regeringsrätten och om de grunder på vilka sådant tillstånd meddelas.”

I övergångsbestämmelse bör föreskrivas att äldre föreskrifter fortfarande skall tillämpas i fråga om överklagande av beslut som patentbesvärsrätten har meddelat före ikraftträdandet.

I övrigt lämnar lagrådet de remitterade förslagen utan erinran.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 9 januari 1986

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden I. Carlsson, Lundkvist, Feldt, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Peterson, Bodström, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Wickbom, Johansson, Hultström, Lindqvist

Föredragande: statsrådet Wickbom

Proposition om ändring i patentlagen (1967:837) m. m.

1 Anmälan av lagrådsyttrande

Föredraganden anmäler lagrådets yttrande (beslut om lagrådsremiss fattat vid regeringssammanträde 1985-11-28) över förslag till

1. lag om ändring i patentlagen (1967:837),
2. lag om ändring i varumärkeslagen (1960:644),
3. lag om ändring i mönsterskyddslagen (1970:485),
4. lag om ändring i lagen (1977:1016) med vissa bestämmelser på tryckfrihetsförordningens område.

Föredraganden redogör för lagrådets yttrande och anför.

I lagrådsremissen har jag föreslagit att det krav på prövningstillstånd vid överklagande till regeringsrätten som i dag gäller i fråga om patentbesvärslagens slutliga beslut i mål enligt namnlagen (1982:670) skall utvidgas till att omfatta slutliga beslut i övriga mål som förekommer vid patentbesvärslagen. En följd av detta förslag är att prövningstillstånd skall krävas även vid sådana icke-slutliga beslut som får överklagas endast i samband med talan mot beslut i själva målet.

Lagrådet har emellertid som sin mening anför att krav på prövningstillstånd inte bör begränsas till de i remissen avsedda besluten utan omfatta överklagande av alla beslut av patentbesvärslagen, dvs. även beslut under rättegången mot vilka talan får föras särskilt.

Förslaget i lagrådsremissen avsåg att åstadkomma en anpassning till den ordning i fråga om rätten att överklaga patentbesvärslagens avgöranden som infördes genom 1982 års namnlag. Något praktiskt behov att ytterligare utvidga kravet på prövningstillstånd hade jag inte funnit vara för handen, vare sig beträffande mål enligt namnlagen eller övriga mål vid patentbesvärslagen. Jag ser dock inte något hinder mot att genomföra vad lagrådet har förordat. Lagrådets förslag innebär att man nu tar steget fullt ut när det gäller att låta 1971 års förvaltningsreform och de ändringar som genomfördes år 1981 i fråga om krav på prövningstillstånd vid överkla-

gande av kammarrättens avgöranden (se prop. 1979/80:105) slå igenom även för patentbesvärsrättens del. Prop. 1985/86:86

Mot bakgrund av vad jag nu har anfört är jag beredd att godta lagrådets förslag till ändring i 17 § lagen (1977:729) om patentbesvärsrätten. Jag har i denna del samrått med chefen för industridepartementet.

Slutligen förordar jag att några ändringar av redaktionell art görs i de remitterade lagförslagen.

2 Hemställan

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att anta

- dels de av lagrådet granskade lagförslagen med vidtagna ändringar,
- dels det inom justitiedepartementet upprättade förslaget till lag om ändring i lagen (1977:729) om patentbesvärsrätten.

3 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

Sammanfattning av utredningens betänkande

Patentprocessutredningen har haft i uppdrag att föreslå en effektivare och bättre fungerande patentprocess än den nuvarande och att se över sanktionssystemet vid patentintrång.

I patentprocessen handläggs företrädesvis mål om intrång i patent och om ogiltigförklaring av patent samt mål om fastställelse av patents skyddsomfång. Målen handläggs av allmän domstol i huvudsak enligt rättegångsbalkens regler. Vissa särskilda bestämmelser gäller emellertid för dessa mål. Sålunda kan talan väckas endast vid Stockholms tingsrätt. Tingsrättens sammansättning avviker från den i tvistemål vanliga i det att rätten vid huvudförhandling består av, förutom de tre lagfarna ledamöterna, tre tekniskt sakkunniga ledamöter. De hämtas för varje särskilt mål ur en krets av tekniker som regeringen förordnar. Från samma krets hämtas tekniskt sakkunniga ledamöter även till hovrätten vid dess behandling av patentmål.

Sanktionerna vid uppsåtligt patentintrång är för närvarande straff och skadestånd. Skadestånd kan förekomma även vid patentintrång som skett av oaktsamhet och kan med viss begränsning komma i fråga även om oaktsamhet inte föreläggat.

Det har sedan länge riktats kritik mot patentprocessen och sanktionssystemet vid patentintrång. Särskilt har det gjorts gällande att processen är tidsödande och kostnadskrävande och att sanktionerna brister i effektivitet. Straff förekommer praktiskt taget inte och man har pekat på de svårigheter som möter att bevisa skadeverkningarna av patentintrång. Riksdagen har i flera sammanhang påtalat bristerna och särskilt framhållit att patenthavare med begränsade ekonomiska resurser har svårt att hävda den ensamrätt till en uppfinning som patentet medför.

Utredningen har undersökt handläggningstiderna i patentmål som inkom till Stockholms tingsrätt åren 1970–1982. Undersökningen bekräftar att kritiken mot den nuvarande processen är berättigad. Processen ger i sin nuvarande utformning inte den hjälp åt parterna som de kan behöva. Utredningen diskuterar två vägar för att åstadkomma en snabbare och mindre kostsam process. Den ena avser förfarandet eller möjligheterna att genom en stramare processledning och på annat sätt påskynda behandlingen av målen. Vissa förslag härom läggs fram men de bedöms få en endast marginell betydelse. Den andra vägen innebär ändringar av organisatoriskt slag och utredningen anser att det är sådana ändringar som måste genomföras om man vill nå en väsentligt snabbare och mindre dyrbar process.

En brist i nuvarande organisation är att domstolens ledamöter, det gäller både tingsrättens och hovrättens, inte ges tillfälle att i erforderlig omfattning ägna sig åt patentmålen. De lagfarna ledamöterna tas i anspråk även för andra mål och de tekniska ledamöterna med sin vanliga verksamhet förlagd utanför domstolarna är inte alltid tillgängliga. Vissa av dem tjänstgör sporadiskt och hinner inte få önskvärd erfarenhet av dömande verksamhet. För en effektiv process krävs det att domstolens ledamöter är fast

knutna till domstolen och har arbetet med patenträttsliga frågor som sin huvudsakliga syssla. I en sådan domstol kan samarbetet mellan de lagfarna domarna och de tekniskt utbildade underlättas och en effektiv processledning etableras. Antalet patentmål är emellertid inte tillräckligt för att sysselsätta en domstol med till denna fast knutna ledamöter, både jurister och tekniker, vilka har dömandet i patentmål som huvudsaklig arbetsuppgift. Ett tillräckligt arbetsunderlag skapas dock om domstolen tillförs de uppgifter i fråga om patent som nu ankommer på patentbesvärsrätten.

I patentbesvärsrätten handläggs bl. a. besvär över patentverkets beslut i anledning av ansökan om patent. Ledamöterna i domstolen, patenträttsråden, är antingen lagfarna eller tekniskt utbildade och är fast knutna till domstolen. Patentbesvärsrätten representerar ett betydande mått av patenträttsligt kunnande. En sammanslagning av Stockholms tingsrätts patentavdelning och patentbesvärsrätten ter sig ur den synpunkten naturlig att sakfrågorna i patentansökningsärenden och i patentmål ofta är desamma nämligen huruvida patentlagens bestämmelser om patenterbarhetsvillkoren är uppfyllda. Genom en integrering av de båda domstolarna skulle en patentdomstol av hög patenträttslig kompetens bildas.

Det möter svårigheter av organisatoriskt slag att infoga en sådan domstol i en instansordning. Av olika skäl kan behovet att kunna överklaga domstolens avgörande också sättas i fråga. I vart fall får värdet ur rättssäkerhetssynpunkt av en fullföljdrätt vägas mot de olägenheter i form av tidsutdräkt och ökade kostnader som fullföljdrätten medför. Ett avskärande av klagorätten kommer att avsevärt förkorta processen och reducera kostnaderna.

Patentprocessutredningen föreslår att en särskild domstol – patentdomstolen – inrättas för prövning av såväl besvär över patent- och registreringsverkets beslut i patentärenden som patentmål, dvs. mål för vilka Stockholms tingsrätt nu är rätt domstol. Utredningen föreslår också att domstolens beslut inte skall få överklagas. Det innebär bl. a. att regeringsrättens befattning med patentansökningsärenden upphör.

Patentdomstolen bör stå under ledning av en kvalificerad jurist med erfarenhet som domare. Övriga ledamöter bör vara lagfarna eller tekniskt utbildade. I fråga om domförhet innebär förslaget att rätten i patentbesvärsmål är domför med tre eller fyra ledamöter av vilka minst en skall vara lagfaren och minst två vara tekniskt sakkunniga. I jämförelse med gällande rätt innebär detta den ändringen att en lagfaren ledamot alltid skall ingå i rätten. För patentmålens del föreslås att den nuvarande regeln om tre jurister och tre tekniker ändras till i normalfallet två jurister och två tekniker. I såväl besvärsmål som patentmål skall en av de tekniska ledamöterna kunna ersättas av en särskild teknisk ledamot som hämtas utanför domstolen. Avsikten härmed är att tillförsäkra domstolen teknisk sakkunskap på områden utanför de ordinarie teknikernas särskilda kunskapsområden. En speciell jävsregel föreslås av innebörd att ledamot av patentdomstolen är jävig att handlägga ett patentmål, om han i ett patentbesvärsmål avseende patentet har fattat beslut i fråga som skall prövas i patentmålet.

Patentdomstolen kommer att ta upp besvärsmålen såsom förvaltningsdomstol och rättegången i dessa mål kommer liksom för närvarande att bygga på förvaltningsprocesslagen som den centrala lagen inom förvaltningsrättskipningen. Utredningen föreslår emellertid att besvärsmålen i patentdomstolen skall behandlas med ett något mindre inslag av officialprövning än som nu sker i patentbesvärsrätten. Sålunda bör domstolen vara bunden av parternas yrkanden och inte ha möjlighet att – som patentbesvärsrätten kan göra i visst fall – pröva besvär trots att de återkallats.

Patentmålen kommer att i patentdomstolen handläggas enligt rättegångsbalkens bestämmelser om rättegången i underrätt i dispositiva tvistemål. I förhållande till gällande rätt föreslås den ändringen att fråga om intrång i ett patent och fråga om ogiltighet av detta patent regelmässigt skall prövas i samma mål. För närvarande har svaranden i intrångsmålet, om han väcker talan om ogiltighet, en ovillkorlig rätt att få intrångsmålet förklarad vilande i väntan på att ogiltighetsmålet avgörs, en rätt som oftast utnyttjas. Utredningen föreslår att denna rätt avskaffas. Vidare föreslår utredningen att s. k. mellandom skall kunna ges i frågan huruvida intrång föreligger. De nu berörda ändringarna är avsedda att påskynda processen.

Förslaget om patentdomstol medför konsekvensändringar inom andra områden än patenträtten. Patentbesvärsrätten handlägger besvär över patentverkets beslut i ärenden om registrering av varumärke, mönster, namn och utgivningsbevis för periodisk skrift. Utredningen föreslår att dessa besvärsmål förs över till kammarrätt och att prövningstillstånd införs för rätt att få målen prövade av regeringsrätten. Sådant tillstånd krävs nu endast i namnmål.

Om en patentsökande på sätt utredningen föreslagit får tillgång till endast en besvärinstans, patentdomstolen, motiverar detta en översyn av rutinerna för handläggning av patentansökan i patentverket. Utredningen föreslår att den nuvarande s. k. kompakta handläggningen överges och att patentverket återgår till de mera ingående handlägningsrutiner som tidigare tillämpades. Nedgången i antalet patentansökningar ger förutsättningar för en sådan reform.

Beträffande sanktionssystemet vid patentintrång anser utredningen att systemet uppvisar brister i fråga om sanktionernas preventiva funktion, dvs. att sanktionerna inte är tillräckligt effektiva för att förhindra patentintrång. Utredningen föreslår en ny sanktion i form av förbud vid vite för en intrångsgörare att fortsätta med ett påbörjat intrång. I jämförelse med straff och skadestånd har vitesförbudet den fördelen att patenthavaren inte behöver styrka vare sig uppsåt eller oaktsamhet hos intrångsgöraren och inte heller behöver han föra bevisning om intrångets skadeverkningar. Han kan inrikta sitt agerande direkt på frågan om det föreligger ett patentintrång i objektiv mening. Benägenheten att investera i ett olovligt utnyttjande av ett patent torde minska om patenthavaren kan utverka ett förbud mot utnyttjandet utan att behöva styrka annat än att patentintrång föreligger. Någon gräns för vitesbeloppets storlek föreslås inte. Talan om vitesförbud skall kunna föras antingen för sig eller i förening med talan om skadestånd. Vitesförbud skall under vissa förutsättningar kunna meddelas interimis-

tiskt. Då ett förelagt vite skall dömas ut föreslås att detta skall ske i patentdomstolen. Prop. 1985/86:86

Utredningen föreslår att straff utmönstras som sanktion mot patentintrång. Ett av skälen är att patentdomstolens avgöranden inte får överklagas. Enligt vedertagna grundsatser, som för övrigt kommit till uttryck i den av Sverige biträdade FN-konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter, är den som dömts för brott tillförsäkrad rätten att överklaga domen till högre domstol. Utredningen anser att en avkriminalisering av patentintrång inte medför att sanktionssystemet blir ineffektivt. Det är för närvarande sällsynt att patentintrång beivras straffrättsligt. Som sanktion mot patentintrång torde straffet knappast spela någon roll. Det föreslagna vitesförbudet kan väntas medföra att straffet förlorar ytterligare i betydelse.

I direktiven för utredningen berörs frågan om återinförande av en presumptionsregel vid förfarandepatent, en regel som upphävdes 1967. Regeln skulle komma till användning vid tvist om intrång i förfarandepatent som avser framställning av visst nytt ämne. Innebörden av regeln skulle vara att ämnet skall anses framställt genom det patentskyddade förfarandet, om annat inte visas. Utredningen har övervägt frågan men funnit att det saknas tillräckliga skäl att återuppliva presumptionsregeln. Utredningen hänvisar bl. a. till rättssäkerhetsskäl och till att inget av de övriga nordiska länderna har en sådan regel i sin patentlagstiftning.

Inte heller har utredningen ansett sig böra lägga fram förslag om ett institut som ger patenthavaren möjlighet att frivilligt begränsa sitt patent. I direktiven sägs att ett begränsningsinstitut sannolikt skulle kunna bli ett värdefullt inslag i svensk patentlagstiftning. Även i denna fråga har utredningen ansett att rättssäkerhetsskäl talar mot att institutet införlivas med svensk patenträtt. Detta sammanhänger med den helt avgörande roll som patentkraven spelar enligt svensk rätt. Tredje man skall, sedan ett patent meddelats, av patentkraven kunna bedöma vad patentet framdeles kan komma att riktas på, om något eller några av patentkraven visar sig inte vara giltiga. Även andra skäl mot institutet anförs, bl. a. att de övriga nordiska länderna inte överväger att ta upp institutet i sin patentlagstiftning.

Utredningens lagförslag

1 Förslag till

Lag om ändring i patentlagen (1967: 837)

Härigenom föreskrivs i fråga om patentlagen (1967: 837)

dels att nuvarande 57 och 65–70 §§ skall upphöra att gälla,

dels att nuvarande 58 § skall betecknas 57 §, att nya 58 § skall erhålla nedan angiven lydelse,

dels att 24, 25, 36, 57, 59–61, 75 och 88 §§ skall erhålla nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

24 §¹

Talan mot slutligt beslut av patentmyndigheten på patentavdelningen i ärende angående ansökan om patent må föras av sökanden, om det gått honom emot. Mot beslut, varigenom ansökan bifallits oaktat invändning framställt i behörig ordning, må talan föras av den som gjort invändningen. *Återkallar invändaren sin talan, må denna likväl prövas, om särskilda skäl föreligga.*

Talan mot slutligt beslut av patentmyndigheten på patentavdelningen i ärende angående ansökan om patent må föras av sökanden, om det gått honom emot. Mot beslut, varigenom ansökan bifallits oaktat invändning framställt i behörig ordning, må talan föras av den som gjort invändningen.

Mot beslut, varigenom begäran om återupptagning enligt 15 § tredje stycket eller 20 § första stycket avslagits eller yrkande om överföring enligt 18 § bifallits, må talan föras av sökanden. Mot beslut, varigenom yrkande om överföring enligt 18 § avslagits, må talan föras av den som framställt yrkandet.

Mot beslut, varigenom yrkande om förordnande enligt 22 § femte stycket avslagits, må talan föras av sökanden eller den som eljest framställt yrkandet.

Om talan mot beslut enligt 72 eller 73 § föreskrives i 75 §.

25 §²

Talan enligt 24 § föres genom besvär hos *patentbesvärsrätten* inom två månader från beslutets dag. Den som vill anföra besvär skall inom samma tid erlägga fastställd besväravgift vid påföljd att besvären icke upptagas till prövning.

Mot slutligt beslut av patentbesvärsrätten må talan föras av sökanden, om det gått honom emot. Talan föres hos regeringsrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag.

Talan enligt 24 § föres genom besvär hos *patentdomstolen* inom två månader från beslutets dag. Den som vill anföra besvär skall inom samma tid erlägga fastställd besväravgift vid påföljd att besvären icke upptagas till prövning.

¹ Senaste lydelse 1978: 149.

² Senaste lydelse 1977: 730.

Bestämmelserna i 22 § femte stycket äga motsvarande tillämpning beträffande handlingar som inkomma till *patentbesvärsrätten* eller *regeringsrätten*.

Bestämmelserna i 22 § femte stycket äga motsvarande tillämpning beträffande handlingar som inkomma till *patentdomstolen*.

36 §³

Har del av internationell patentansökan icke varit föremål för internationell nyhetsgranskning eller internationell förberedande patentbarhetsprövning på grund av att ansökningen bedömts omfatta av varandra oberoende uppfinningar och att sökanden ej inom föreskriven tid erlagt tilläggsavgift enligt konventionen om patentsamarbete, skall patentmyndigheten pröva, om bedömningen var riktig. Finnes detta vara fallet, skall den del av ansökningen som icke varit föremål för sådan granskning eller prövning anses återkallad hos patentmyndigheten, om ej sökanden erlägger föreskriven avgift till myndigheten inom två månader från det myndigheten avsände underrättelse till honom om sitt ställningstagande. Finner patentmyndigheten att bedömningen ej var riktig, skall myndigheten fortsätta handläggningen av ansökningen i dess helhet.

Talan mot beslut enligt första stycket, varigenom patentmyndigheten funnit, att patentansökan omfattar av varandra oberoende uppfinningar, må föras av sökanden. Bestämmelserna i 25 § första och andra styckena äga motsvarande tillämpning.

Talan mot beslut enligt första stycket, varigenom patentmyndigheten funnit, att patentansökan omfattar av varandra oberoende uppfinningar, må föras av sökanden. Bestämmelserna i 25 § första stycket äga motsvarande tillämpning.

Finner rätten patentmyndighetens beslut riktigt, räknas fristen för att erlägga sådan avgift som avses i första stycket andra punkten från det patentmyndigheten avsände underrättelse till sökanden om rättens laga-kraftvunna beslut.

57 §

Gör någon intrång i den ensamrätt som patent medför (patentintrång) och sker det uppsåtligen, dömes till dagsböter eller fängelse i högst sex månader.

Brottet må åtalas av allmän åklagare endast om målsägande anger det till åtal och åtal av särskilda skäl finnes påkallat ur allmän synpunkt.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet gör intrång i den ensamrätt som patent medför (patentintrång), skall utge skälig ersättning för utnyttjandet av uppfinningen samt ersättning för den ytterligare skada som intrånget medfört. Föreligger endast ringa oaktsamhet, må ersättningen jämkas.

Begår någon patentintrång utan uppsåt eller oaktsamhet, skall han utge ersättning för utnyttjandet av uppfinningen, om och i den mån det finnes skäligt.

Talan om ersättning för patentintrång må avse skada endast un-

³ Senaste lydelse 1978: 149.

der de fem senaste åren innan talan väcktes. För skada under tid dessförinnan är rätten till ersättning förlorad.

58 §

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet begår patentintrång skall utge skälig ersättning för utnyttjandet av uppfinningen samt ersättning för den ytterligare skada som intrånget medfört. Föreligger endast ringa oaktsamhet, må ersättningen jämkas.

Begår någon patentintrång utan uppsåt eller oaktsamhet, skall han utge ersättning för utnyttjandet av uppfinningen, om och i den mån det finnes skäligt.

Talan om ersättning för patentintrång må avse skada endast under de fem senaste åren innan talan väcktes. För skada under tid dessförinnan är rätten till ersättning förlorad.

På talan av patenthavaren eller den som på grund av licens äger utnyttja uppfinningen får rätten vid vite förbjuda den som begår patentintrång att fortsätta intrånget.

Om käranden visar sannolika skäl för att intrång föreligger och det kan befaras att svaranden genom att fortsätta intrånget väsentligt förringar värdet av den ensamrätt som patentet medför får rätten, sedan svaranden fått tillfälle att yttra sig, meddela förbud för tiden intill dess målet har avgjorts.

Förbud enligt andra stycket får meddelas endast om käranden hos rätten ställer säkerhet för skada som kan tillfogas svaranden. Förmår käranden ej ställa säkerhet, får rätten befria honom därifrån. I fråga om beskaffenheten av säkerheten gäller 2 kap. 25 § utsökningsbalken. Säkerheten skall prövas av rätten, om den ej har godkänts av svaranden.

Talan om utdömande av vite förs av den som ansökt om förbudet. I samband med sådan talan får talan föras om nytt vitesförbud.

59 §

På yrkande av den som lidit patentintrång äger rätten efter vad som är skäligt till förebyggande av fortsatt intrång förordna, att patentskyddat alster, som tillverkats utan patenthavarens lov, eller föremål, vars användande skulle innebära patentintrång, skall på visst sätt ändras eller sättas i förvar för återstoden av patenttiden eller förstöras eller, i fråga om patentskyddat alster, mot lösen utlämnas till den som lidit intrånget. Vad nu sagts gäller ej mot den som i god tro förvärvat egendomen eller särskild rätt därtill och själv icke begått patentintrång.

Egendom som avses i första stycket må tagas i beslag, om brott som anges i 57 § skäligen kan antagas föreligga. Vad som är föreskrivet om beslag i brottmål i allmänhet äger därvid tillämpning.

Utan hinder av vad som sägs i första stycket må rätten, om synnerliga skäl föreligga, på yrkande förordna att innehavare av egendom som avses i första stycket skall äga förfoga över egendomen under återstoden av patenttiden eller del därav mot skäligt vederlag och på skäliga villkor i övrigt.

60 §⁴

Utnyttjar någon yrkesmässigt patentsökt uppfinning efter det handlingarna i ansökningsärendet blivit tillgängliga enligt 22 §, äger vad som sägs om patentintrång motsvarande tillämpning i den mån ansökningsleden leder till patent. För tiden innan utläggningen av patentansökningen kungjorts enligt 21 § omfattar patentskyddet dock endast vad som framgår såväl av patentkraven i deras lydelse när ansökningen blev allmänt tillgänglig som av patentkraven enligt patentet. *Till straff må ej dömas och ersättning för skada på grund av utnyttjande som sker innan utläggningen av patentansökningen kungjorts må bestämmas endast enligt 58 § andra stycket.*

Bestämmelserna i 58 § tredje stycket äga ej tillämpning, om ersättningstalan väckes senast ett år efter patentets meddelande.

Utnyttjar någon yrkesmässigt patentsökt uppfinning efter det handlingarna i ansökningsärendet blivit tillgängliga enligt 22 §, äger vad som sägs om patentintrång motsvarande tillämpning i den mån ansökningsleden leder till patent. För tiden innan utläggningen av patentansökningen kungjorts enligt 21 § omfattar patentskyddet dock endast vad som framgår såväl av patentkraven i deras lydelse när ansökningen blev allmänt tillgänglig som av patentkraven enligt patentet. Ersättning för skada på grund av utnyttjande som sker innan utläggningen av patentansökningen kungjorts må bestämmas endast enligt 57 § andra stycket.

Bestämmelserna i 57 § tredje stycket äga ej tillämpning, om ersättningstalan väckes senast ett år efter patentets meddelande.

61 §

Har patent förklarats ogiltigt *genom dom som vunnit laga kraft, må ej enligt 57–60 §§ dömas till straff, ersättning eller säkerhetsåtgärd.*

Föres talan rörande patentintrång och gör den mot vilken talan föres gällande att patentet är ogiltigt, skall rätten *på hans yrkande förklara målet vilande i avvidan på att frågan om patentets giltighet slutligt prövas. Är talan härom icke väckt, skall rätten i samband med vilandeförklaringen förelägga honom viss tid inom vilken sådan talan skall väckas.*

Har patent förklarats ogiltigt, *får ej enligt 57–60 §§ dömas till ersättning, meddelas vitesförbud, utdömas vite eller förordnas om säkerhetsåtgärd.*

Föres talan rörande patentintrång och gör den mot vilken talan föres gällande att patentet är ogiltigt, skall rätten, *om talan här- om icke är väckt, förelägga honom viss tid inom vilken sådan talan skall väckas.*

⁴ Senaste lydelse 1978: 149.

Föres i samma rättegång talan om patentintrång och talan om patentets ogiltighet och är det med hänsyn till utredningen lämpligt att frågan huruvida patentintrång föreligger avgörs för sig, får på parts begäran särskild dom ges däröver.

75 §⁵

Talan mot annat slutligt beslut av patentmyndigheten enligt denna lag än som avses i 24 § samt talan mot beslut enligt 72 eller 73 § föres genom besvär hos *patentbesvärsrätten* inom två månader från beslutets dag. Den som vill anför besvär skall erlagga fastställd besväravgift inom samma tid vid påföljd att besvären icke upptagas till prövning.

Mot patentbesvärsrättens slutliga beslut föres talan hos regeringsrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag.

Talan mot annat slutligt beslut av patentmyndigheten enligt denna lag än som avses i 24 § samt talan mot beslut enligt 72 eller 73 § föres genom besvär hos *patentdomstolen* inom två måndader från beslutets dag. Den som vill anför besvär skall erlagga fastställd besväravgift inom samma tid vid påföljd att besvären icke upptagas till prövning.

88 §⁶

Har europeisk patentansökan publicerats enligt den europeiska patentkonventionen och har översättning till svenska av patentkraven i den lydelse de publicerades ingivits till patentmyndigheten samt fastställd avgift erlagts, skall patentmyndigheten utfärda kungörelse därom och hålla översättningen tillgänglig för envar.

Utnyttjar någon yrkesmässigt uppfinning som sökes skyddad i europeisk patentansökan efter det att kungörelse utfärdats enligt första stycket, äger vad som sägs om patentintrång motsvarande tillämpning om ansökningen leder till patent för Sverige. I sådant fall omfattar patentskyddet dock endast vad som framgår såväl av patentkraven i den lydelse de publicerades som av patentkraven enligt patentet. *Till straff må ej dömas och ersättning för skada må bestämmas endast enligt 58 § andra stycket.*

Bestämmelserna i 58 § tredje stycket äga ej tillämpning, om ersättningstalan väckes senast ett år efter det tiden för invändning

Utnyttjar någon yrkesmässigt uppfinning som sökes skyddad i europeisk patentansökan efter det att kungörelse utfärdats enligt första stycket, äger vad som sägs om patentintrång motsvarande tillämpning om ansökningen leder till patent för Sverige. I sådant fall omfattar patentskyddet dock endast vad som framgår såväl av patentkraven i den lydelse de publicerades som av patentkraven enligt patentet. Ersättning för skada må bestämmas endast enligt 57 § andra stycket.

Bestämmelserna i 57 § tredje stycket äga ej tillämpning, om ersättningstalan väckes senast ett år efter det tiden för invändning

⁵ Senaste lydelse 1978: 149.

⁶ Senaste lydelse 1980: 105.

mot det europeiska patentet utgått eller, om invändning gjorts, senast ett år efter det att det europeiska patentverket beslutat att patentet skall upprätthållas.

mot det europeiska patentet utgått eller, om invändning gjorts, senast ett år efter det att det europeiska patentverket beslutat att patentet skall upprätthållas.

Denna lag träder i kraft den

Lag om patentdomstol

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 §

Patentdomstolen upptar och avgör patentbesvärsmål och patentmål samt annat mål i enlighet med vad som är särskilt föreskrivet.

Med patentbesvärsmål avses mål om sådana besvär över patent- och registreringsverkets beslut som enligt vad som föreskrivs i patentlagen (1967:837) skall anföras hos patentdomstolen.

Med patentmål avses mål som gäller

1. patentintrång,
2. patents ogiltighet,
3. bättre rätt till patentsökt uppfinning,
4. överföring av patent enligt 53 § patentlagen, meddelande av tvångslicens samt fastställande av nya villkor för eller upphävande av sådan licens eller rätt som avses i 53 § andra stycket patentlagen,
5. fastställelse enligt 63 § patentlagen,
6. bestämmande av ersättning enligt 78 § patentlagen,
7. utdömande av vite enligt 58 § patentlagen.

2 §

Mot patentdomstolens dom eller beslut får talan inte föras.

Organisation m. m.

3 §

Patentdomstolen består av ordförande och andra ledamöter (patenträttsråd).

Ordföranden skall vara lagkunnig och erfaren i domarvärv. Övriga ledamöter skall vara lagfarna eller tekniskt sakkunniga.

Patentdomstolen är delad i avdelningar. Avdelningarna är lika behöriga att uppta mål som domstolen handlägger. Ordförande på avdelning är det patenträttsråd som regeringen förordnar.

Ledamot utnämns av regeringen.

4 §

Regeringen förordnar för sex år i sänder tekniskt sakkunniga att såsom särskilda ledamöter tjänstgöra i patentdomstolen. Under sexårsperiod får regeringen vid behov för återstående del av perioden förordna ytterligare personer för sådan tjänstgöring.

Domstolens ordförande utser bland de förordnade den som skall tjänstgöra i målet. Ledamot som avgått är skyldig att tjänstgöra vid fortsatt behandling av mål i vars handläggning han har deltagit.

5 §

Ledamot skall vara svensk medborgare och ha avlagt domared. Den som är omyndig eller i konkurs får inte tjänstgöra som ledamot.

Bestämmelserna i 4 kap. rättegångsbalken om förbud för vissa närstående att samtidigt sitta som domare i rätten och om jäv mot domare äger motsvarande tillämpning vid patentdomstolen. Utöver vad som följer av 4

kap. 12 § rättegångsbalken är ledamot jävig att handlägga ett patentmål, om han i ett patentbesvärsmål avseende patentet fattat beslut i fråga som skall prövas i patentmålet.

6 §

Bestämmelserna i rättegångsbalkens 5 kap. om offentlighet och ordning vid domstol, 9 kap. om straff och vite samt 19 kap. 5 § om laga domstol för beivran av förseelse i rättegång eller annat inför domstol begånget brott åger motsvarande tillämpning vid patentdomstolen.

Utöver vad som följer av 5 kap. 1 § rättegångsbalken får i patentbesvärsmål rätten förordna att förhandling skall hållas inom stängda dörrar, om det kan antagas att vid förhandlingen kommer att förebringas uppgift, för vilken hos domstolen gäller sekretess som avses i sekretesslagen (1980:100). Är patentansökan som är föremål för rättens prövning inte tillgänglig för envar enligt 22 § patentlagen (1967:837), skall rätten förordna om handläggning inom stängda dörrar.

7 §

Vid förhandling i patentdomstolen skall protokoll föras. Om protokollets innehåll gäller vid annan förhandling än huvudförhandling bestämmelserna i 6 kap. 4 § rättegångsbalken och vid huvudförhandling bestämmelserna i 6 kap. 5 § rättegångsbalken. Utsaga av vittne, sakkunnig eller part under sanningsförsäkran samt vad rätten iakttagert vid syn på stället behöver inte antecknas i protokollet.

Närmare bestämmelser om protokoll och vad därtill hör meddelas av regeringen.

Domförhet

8 §

I patentbesvärsmål är rätten domför med tre ledamöter. Fler än fyra får inte sitta i rätten. Av ledamöterna skall minst en vara lagfaren och minst två skall vara tekniskt sakkunniga. Av de tekniskt sakkunniga får en vara särskild ledamot.

Åtgärd som avser beredande av ett patentbesvärsmål får i den omfattning som domstolen bestämmer vidtas av ledamot i domstolen eller av annan tjänsteman vid domstolen.

9 §

Vid huvudförhandling i patentmål är rätten domför med fyra ledamöter. Fler än fem får inte sitta i rätten. Av ledamöterna skall minst två vara lagfarna, bland dem rättens ordförande, och minst två vara tekniskt sakkunniga. En av de tekniskt sakkunniga får vara särskild ledamot. Har förfall uppkommit för en av ledamöterna sedan huvudförhandling påbörjats, är rätten domför med övriga ledamöter.

Bestämmelserna i första stycket tillämpas även när rätten företar syn på stället eller avgör fråga som avses i 58 § andra stycket patentlagen.

10 §

Vid annan handläggning av patentmål än som avses i 9 § är rätten domför med en ledamot eller med två ledamöter av vilka en skall vara lagfaren och en skall vara tekniskt sakkunnig.

Finner avdelning vid överläggning till avgörande av ett mål att den mening som råder på avdelningen avviker från rättsgrundsats eller lagtolkning som förut varit antagen av patentdomstolen, får avdelningen förordna att målet eller i målet uppkommen fråga skall avgöras av patentdomstolen i dess helhet. Sådant förordnande får också meddelas om det i annat fall är av särskild betydelse från principiell synpunkt att målet eller frågan avgörs av patentdomstolen i dess helhet.

Har i olika avgöranden av patentdomstolen kommit till uttryck mot varandra stridande åsikter i fråga om viss rättsgrundsats eller lagtolkning, äger första stycket tillämpning endast om domstolen finner att den rådande meningen avviker från det senast meddelade avgörandet.

När mål avgörs av patentdomstolen i dess helhet skall alla ledamöterna delta i avgörandet om inte laga hinder möter. Avgörandet får ske utan huvudförhandling.

Rättegången i patentbesvärsmål

12 §

I fråga om anhängiggörande och handläggning av patentbesvärsmål gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i 3–6, 8–14, 18, 19, 43–49 och 53 §§ förvaltningsprocesslagen (1971:291).

Utöver vad som följer av 9 § förvaltningsprocesslagen skall muntlig förhandling hållas, om part begär det och förhandlingen inte uppenbart är utan betydelse för målets bedömning. Avslås begäran om muntlig förhandling och är ej uppenbart att parten redan har slutfört sin talan, skall tillfälle därtill beredas honom.

13 §

Rätten får höra vittne, sakkunnig och part under sanningsförsäkran. Därvid gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i 36, 37 och 40 kap. rättegångsbalken om sådant förhör.

Skriftlig handling, som åberopas till bevis, skall tillställas rätten utan dröjsmål. I fråga om sådant bevis gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i 38 kap. rättegångsbalken. Ersättning till annan än part för tillhandahållande av skriftlig handling utgår dock alltid av allmänna medel.

14 §

I fråga om beslut i patentbesvärsmål äger bestämmelserna i 29–32 §§ förvaltningsprocesslagen (1971:291) motsvarande tillämpning.

Vid omröstning till dom eller beslut gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i 16 och 29 kap. rättegångsbalken.

Rättegången i patentmål

15 §

Om rättegången i patentmål gäller utöver vad i patentlagen är särskilt föreskrivet rättegångsbalkens bestämmelser om rättegången i underrätt i tvistemål, vari förlikning om saken är tillåten.

Mål om utdömande av vite handläggs med tillämpning av 18 § lagen (1946:804) om införande av nya rättegångsbalken.

16 §

Avskrift av dom eller slutligt beslut i patentmål skall sändas till patentmyndigheten.

17 §

På högsta domstolen ankommer att bevilja resning i mål som avgjorts av patentdomstolen och att återställa försutten tid för anförande av besvär till domstolen.

Denna lag träder i kraft den _____, då lagen (1977: 729) om patentbesvärsrätten upphör att gälla.

Patentbesvärsmål som före ikraftträdandet avgjorts av patentbesvärsrätten och patentmål vari Stockholms tingsrätt före ikraftträdandet påbörjat huvudförhandling behandlas enligt äldre bestämmelser. Om enligt dessa bestämmelser målet efter återförvisning, resning eller besvär över domvilla skulle ha upptagits av patentbesvärsrätten eller tingsrätten, skall målet i stället upptas av patentdomstolen och handläggas enligt de nya bestämmelserna.

I patentbesvärsrätten vid ikraftträdandet anhängiga patentbesvärsmål och i Stockholms tingsrätt vid ikraftträdandet anhängiga mål vari huvudförhandling ej påbörjats skall överlämnas till patentdomstolen och handläggas enligt de nya bestämmelserna.

Lag om ändring i varumärkeslagen (1960: 644)

Härigenom föreskrivs i fråga om varumärkeslagen (1960: 644) att 47 § skall erhålla nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Talan mot slutligt beslut av registreringsmyndigheten enligt denna lag må föras av sökanden, om det gått honom emot. Mot beslut, varigenom ansökan bifallits oaktat invändning framställd i behörig ordning, må talan föras av den som gjort invändningen. *Återkallar invändaren sin talan, må denna likväl prövas, om särskilda skäl föreligger.*

Talan föres genom besvär hos *patentbesvärsrätten* inom två månader från beslutets dag.

Mot *patentbesvärsrättens slutliga* beslut må talan föras av sökanden, om det gått honom emot. *Talan föres hos regeringsrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag.*

Denna lag träder i kraft den

Talan mot beslut som patentbesvärsrätten meddelat före ikraftträdandet föres enligt äldre bestämmelser. Mål som vid ikraftträdandet är anhängigt i patentbesvärsrätten skall överlämnas till kammarrätten.

*Föreslagen lydelse*47 §¹

Talan mot slutligt beslut av registreringsmyndigheten enligt denna lag må föras av sökanden, om det gått honom emot. Mot beslut, varigenom ansökan bifallits oaktat invändning framställd i behörig ordning, må talan föras av den som gjort invändningen.

Talan föres genom besvär hos *kammarrätten* inom två månader från beslutets dag.

Mot *kammarrättens* beslut må talan föras av sökanden, om det gått honom emot. *Besvärshandlingen skall vara inkommen inom två månader från den dag då klaganden fått del av beslutet.*

¹ Senaste lydelse 1977: 732.

Lag om ändring i mönsterskyddslagen (1970: 485)

Härigenom föreskrivs i fråga om mönsterskyddslagen (1970: 485) att 21, 22 och 47 §§ skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

21 §

Talan mot slutligt beslut av registreringsmyndigheten i ärende angående ansökan om registrering av mönster får föras av sökanden, om beslutet gått honom emot. Mot beslut, varigenom ansökan bifallits trots att invändning framställts i behörig ordning, får talan föras av den som gjort invändningen. *Återkallar invändaren sin talan, får denna likväl prövas, om särskilda skäl föreligger.*

Talan mot slutligt beslut av registreringsmyndigheten i ärende angående ansökan om registrering av mönster får föras av sökanden, om beslutet gått honom emot. Mot beslut, varigenom ansökan bifallits trots att invändning framställts i behörig ordning, får talan föras av den som gjort invändningen.

Mot beslut, varigenom begäran om återupptagning enligt 14 § tredje stycket avslagits eller yrkande om överföring enligt 17 § bifallits, får talan föras av sökanden. Den som framställt yrkande om överföring får föra talan mot beslut varigenom yrkandet avslagits.

22 §¹

Talan enligt 21 § föres hos *patentbesvärsrätten* genom besvär inom två månader från beslutets dag. Den som vill anföra besvär skall inom samma tid erlägga fastställd besväravgift vid påföljd att besvären annars icke upptages till prövning.

Talan enligt 21 § föres hos *kammarrätten* genom besvär inom två månader från beslutets dag. Den som vill anföra besvär skall inom samma tid erlägga fastställd besväravgift vid påföljd att besvären annars icke upptages till prövning.

Mot *slutligt* beslut av *patentbesvärsrätten* får talan föras av sökanden, om det gått honom emot. *Talan* föres hos *regeringsrätten* genom besvär inom två månader från beslutets dag.

Mot beslut av *kammarrätten* får talan föras av sökanden, om det gått honom emot. *Besvärshandlingen* skall vara inkommen inom två månader från den dag då klaganden fått del av beslutet.

47 §¹

Talan mot annat slutligt beslut av registreringsmyndigheten enligt denna lag än som avses i 21 § föres genom besvär hos *patentbesvärsrätten* inom två månader från beslutets dag. Den som vill anföra besvär skall erlägga fastställd besväravgift inom samma tid vid påföljd att

Talan mot annat slutligt beslut av registreringsmyndigheten enligt denna lag än som avses i 21 § föres genom besvär hos *kammarrätten* inom två månader från beslutets dag. Den som vill anföra besvär skall erlägga fastställd besväravgift inom samma tid vid påföljd att

¹ Senaste lydelse 1977: 731.

besvären annars icke upptages till prövning.

Talan mot patentbesvärsrättens slutliga beslut föres hos regeringsrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag.

besvären annars icke upptages till prövning.

Vid besvär över kammarrättens beslut skall besvärshandlingen vara inkommen inom två månader från den dag då klaganden fått del av beslutet.

Denna lag träder i kraft den

Talan mot beslut som patentbesvärsrätten meddelat före ikraftträdandet föres enligt äldre bestämmelser. Mål som vid ikraftträdandet är anhängigt i patentbesvärsrätten skall överlämnas till kammarrätten.

Lag om ändring i namnlagen (1982: 670)

Härigenom föreskrivs i fråga om namnlagen (1982: 670)
dels att 42 § skall erhålla nedan angivna lydelse,
dels att 43 § skall upphöra att gälla.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

42 §

Ett slutligt beslut av patent- och registreringsverket får överklagas av sökanden, om beslutet har gått emot honom eller henne. Beslut, som innebär att en ansökan bifalls trots att en invändning har framställts, får överklagas av den som har gjort invändningen. *Återkallar denne sin talan får invändningen ändå prövas, om det finns särskilda skäl.*

Beslut som avses i första stycket får överklagas till *patentbesvärsrätten* genom besvär.

Ett slutligt beslut av patent- och registreringsverket får överklagas av sökanden, om beslutet har gått emot honom eller henne. Beslut, som innebär att en ansökan bifalls trots att en invändning har framställts, får överklagas av den som har gjort invändningen.

Beslut som avses i första stycket får överklagas till *kammarrätten* genom besvär.

Denna lag träder i kraft den

Talan mot beslut som patentbesvärsrätten meddelat före ikraftträdandet föres enligt äldre bestämmelser. Mål som vid ikraftträdandet är anhängigt i patentbesvärsrätten skall överlämnas till kammarrätten.

Lag om ändring i lagen (1977: 1016) med vissa bestämmelser på tryckfrihetsförordningens område

Härigenom föreskrivs att 8 § i lagen (1977: 1016) med vissa bestämmelser på tryckfrihetsförordningens område skall erhålla nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Talan mot slutligt beslut av patent- och registreringsverket i ärende rörande utgivningsbevis föres genom besvär hos *patentbesvärsrätten* inom två månader från beslutets dag. *Talan mot patentbesvärsrättens slutliga beslut föres hos regeringsrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag.*

Föreslagen lydelse

8 §

Talan mot slutligt beslut av patent- och registreringsverket i ärende rörande utgivningsbevis föres genom besvär hos *kammarrätten* inom två månader från beslutets dag. *Vid besvär över kammarrättens beslut skall besvärshandlingen vara inkommen inom två månader från den dag då klaganden fått del av beslutet.*

Denna lag träder i kraft den

Talan mot beslut som patentbesvärsrätten meddelat före ikraftträdandet föres enligt äldre bestämmelser. Mål som vid ikraftträdandet är anhängigt i patentbesvärsrätten skall överlämnas till kammarrätten.

Lag om ändring i rättshjälpslagen (1972: 429)

Härigenom föreskrivs att ordet "patentbesvärsrätten" i 5 b §¹ rättshjälpslagen (1972: 429) skall bytas ut mot ordet "patentdomstolen".

Denna lag träder i kraft den

¹ Senaste lydelse 1981: 830.

Lag om ändring i lagen (1971: 1078) om försvarsuppfinningar

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1971: 1078) om försvarsuppfinningar att 14 och 22 §§ skall erhålla nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

14 §

Meddelas förordnande att uppfinning skall hållas hemlig, utgår skälig ersättning av allmänna medel för den skada som uppkommer genom förordnandet.

Meddelas förordnande enligt 13 §, utgår skälig ersättning av allmänna medel för den rätt till uppfinningen som förordnandet avser och för den ytterligare skada som förordnandet medför.

Talan om ersättning enligt denna paragraf väckes vid *Stockholms tingsrätt*. I mål om sådan ersättning gäller i fråga om tingsrättens och hovrättens sammansättning 66 och 67 §§ patentlagen (1967:837).

Talan om ersättning enligt denna paragraf väckes vid *patentdomstolen*.

22 §¹

Den som yrkesmässigt utnyttjar uppfinning varå patent har sökts i Sverige och som omfattas av förordnande enligt 6 eller 16 § skall, i den mån patent meddelas på uppfinningen, utge skälig ersättning för utnyttjandet samt ersättning för den ytterligare skada som förordnandet medfört, om han hade vetskap om patentansökningen. Ersättning utgår dock endast för utnyttjande som sker efter det att handlingarna i patentärendet tidigast skulle ha offentliggjorts enligt 22 § patentlagen (1967:837), om förordnande enligt 6 eller 16 § ej hade meddelats.

Ifråga om talan om ersättning enligt första stycket äger 58 § tredje stycket och 60 § andra stycket patentlagen motsvarande tillämpning.

I fråga om talan om ersättning enligt första stycket äger 57 § tredje stycket och 60 § andra stycket patentlagen motsvarande tillämpning.

Denna lag träder i kraft den

¹ Förutvarande beteckning 20 § 1980:211.

Förteckning över remissinstanserna

Yttranden över betänkandet har avgetts av högsta domstolen, regeringsrätten, Svea hovrätt, kammarrätten i Stockholm, Stockholms tingsrätt, patentbesvärsrätten, marknadsdomstolen, domstolsverket, riksåklagaren, statskontoret, riksrevisionsverket, patent- och registreringsverket, försvarets civilförvaltning, juridiska fakulteten vid Lunds universitet, juridiska fakulteten vid Stockholms universitet, institutet för immaterialrätt och marknadsrätt vid Stockholms universitet, styrelsen för teknisk utveckling, näringsfrihetsombudsmannen, rättegångsutredningen, Sveriges advokatsamfund, Sveriges industriförbund, Svenska patentombudsforeningen, Svenska uppfinnareforeningen, Svenska industriens patentingenjörers forening, Svenska foreningen for industriellt rattsskydd, SHIO-Familjeforetagen, Kooperativa forbundet, Svenska arbetsgivareforeningen, TCO och SACO/SR.

Svenska handelskammarforbundet har avgett ett yttrande gemensamt med Sveriges industriforbund.

Lagrådsremissens lagförslag

1 Förslag till

Lag om ändring i patentlagen (1967: 837)

Härigenom föreskrivs i fråga om patentlagen (1967: 837)

dels att 25, 57, 58, 61, 66, 67 och 75 §§ skall ha följande lydelse,

dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 57 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

25 §¹

Talan enligt 24 § föres genom besvär hos patentbesvärsrätten inom två månader från beslutets dag. Den som vill anföra besvär skall inom samma tid erlägga fastställd besväravgift vid påföljd att besvären icke upptagas till prövning.

Mot slutligt beslut av patentbesvärsrätten må talan föras av sökanden, om det gått honom emot. Talan föres hos regeringsrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag.

Ett slutligt beslut av patentbesvärsrätten får överklagas till regeringsrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag. Överklagandet får inte avse andra patentkrav än sådana som har prövats genom det överklagade beslutet. I övrigt tillämpas bestämmelserna i 35–37 §§ förvaltningsprocesslagen (1971:291) om besvär över kammarrättens beslut. Patentbesvärsrättens beslut skall innehålla uppgift om att det krävs särskilt tillstånd för prövning av besvär till regeringsrätten och om de grunder på vilka sådant tillstånd meddelas.

Bestämmelserna i 22 § femte stycket äga motsvarande tillämpning beträffande handlingar som inkomma till patentbesvärsrätten eller regeringsrätten.

57 §

Gör någon intrång i den ensamrätt som patent medför (patentintrång) och sker det uppsåtligen, dömes till dagsböter eller fängelse i högst sex månader.

Gör någon intrång i den ensamrätt som patent medför (patentintrång) och sker det uppsåtligen, skall han dömas till dagsböter eller fängelse i högst sex månader. Den som har överträtt ett vitesförbud enligt 57 a § får inte dömas till straff för intrång som omfattas av förbudet.

Brottet må åtalas av allmän åklagare endast om målsägande anger det till åtal och åtal av särskilda skäl finnes påkallat ur allmän synpunkt.

¹ Senaste lydelse 1977: 730.

57 a §

På yrkande av patenthavaren eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja uppfinningen får rätten vid vite förbjuda den som gör patentintrång att fortsätta intrånget.

Om kâranden visar sannolika skäl för att intrång föreligger och det skäligen kan befaras att svaranden genom att fortsätta intrånget förringar värdet av den ensamrätt som patentet medför, får rätten meddela förbud för tiden intill dess att målet slutligt har avgjorts eller annat har förordnats. Innan ett sådant förbud meddelas skall svaranden ha fått tillfälle att yttra sig, om det inte är fara i dröjsmål.

Förbud enligt andra stycket får meddelas endast om kâranden ställer säkerhet hos rätten för skada som kan tillfogas svaranden. Saknar kâranden förmåga att ställa sådan säkerhet, får rätten befria honom från detta. I fråga om beskaffenheten av säkerheten gäller 2 kap. 25 § utsökningsbalken. Säkerheten skall prövas av rätten, om den ej har godkänts av svaranden.

När målet avgörs skall rätten pröva om förbud som har meddelats enligt andra stycket fortfarande skall bestå.

I fråga om överklagande av beslut enligt andra eller tredje stycket samt i fråga om handläggningen i högre rätt gäller vad som föreskrivs i rättegångsbalken om talan mot beslut enligt 15 kap. rättegångsbalken.

Talan om utdömande av vite förs av den som har ansökt om förbudet. I samband med sådan talan får talan föras om nytt vitesförbud.

58 §

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet begår patentintrång skall utge skälig ersättning för utnyttjandet av uppfinningen samt ersättning för den ytterligare skada som intrånget medfört. *Föreligger endast*

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet begår patentintrång skall utge skälig ersättning för utnyttjandet av uppfinningen samt ersättning för den ytterligare skada som intrånget har medfört. *Vid be-*

Nuvarande lydelse
ringa oaktamhet, må ersättningen
jämkas.

Föreslagen lydelse
stämmande av ersättningens stor-
lek skall hänsyn tas även till pa-
tenthavarens intresse av att patent-
intrång inte begås och till övriga
omständigheter av annan än rent
ekonomisk betydelse.

Begår någon patentintrång utan uppsåt eller oaktamhet, skall han utge ersättning för utnyttjandet av uppfinningen, om och i den mån det finnes skäligt.

Talan om ersättning för patentintrång må avse skada endast under de fem senaste åren innan talan väcktes. För skada under tid dessförinnan är rätten till ersättning förlorad.

61 §

Har patent förklarats ogiltigt genom dom som vunnit laga kraft, må ej enligt 57–60 §§ dömas till straff, ersättning eller säkerhetsåtgärd.

Föres talan rörande patentintrång och gör den mot vilken talan föres gällande att patentet är ogiltigt, skall rätten på hans yrkande förklara målet vilande i avbidan på att frågan om patentets giltighet slutligt prövas. Är talan härom icke väckt, skall rätten i samband med vilandeförklaringen förelägga honom viss tid inom vilken sådan talan skall väckas.

Har ett patent förklarats ogiltigt genom dom som vunnit laga kraft, får rätten inte enligt 57–60 §§ döma till straff, meddela vitesföreläggelse, utdöma vite eller ersättning eller förordna om säkerhetsåtgärd.

Förs talan rörande patentintrång och gör den mot vilken talan förs gällande att patentet är ogiltigt, får frågan om ogiltighet prövas endast sedan talan om detta har väckts. Rätten skall förelägga den som gör gällande att patentet är ogiltigt att inom viss tid väcka sådan talan.

Förs i samma rättegång talan om patentintrång och talan om patentets ogiltighet och är det med hänsyn till utredningen lämpligt att frågan huruvida patentintrång föreligger avgörs särskilt för sig, får på begäran av någon av parterna särskild dom ges i den frågan. Om särskild dom ges, får rätten förordna att målet om ogiltighet skall vila till dess domen har vunnit laga kraft.

66 §²

I mål som anges i 65 § består tingsrätten, utom i fall som avses i andra stycket nedan, av sex ledamöter, av vilka tre skola vara lagfarna och tre tekniskt sakkunniga. Har förfall uppkommit för en av ledamöterna sedan huvudförhandling påbörjats, är rätten dock domför med övriga fem ledamöter. En av de lagfarna ledamöterna är rättsens ordförande.

I mål som anges i 65 § är tingsrätten domför med fyra ledamöter, av vilka två skall vara lagfarna och två tekniskt sakkunniga. Fler än tre lagfarna och tre tekniskt sakkunniga ledamöter får inte sitta i rätten. En av de lagfarna ledamöterna skall vara rättsens ordförande.

² Senaste lydelse 1977: 700.

Vid måls avgörande utan huvudförhandling och vid handläggning, som ej sker vid huvudförhandling eller syn på stället, består tingsrätten av en lagfaren ledamot eller, om så är lämpligt, av en lagfaren och en tekniskt sakkunnig ledamot, varvid den lagfarna ledamoten är rättens ordförande.

Vid avgörande av mål utan huvudförhandling, liksom vid handläggning som inte sker vid huvudförhandling eller syn på stället, är tingsrätten dock domför med en lagfaren ledamot. Fler än en lagfaren och en tekniskt sakkunnig ledamot får inte sitta i rätten i detta fall. Därvid är den lagfarna ledamoten rättens ordförande.

67 §³

Hovrätten är i mål, i vars avgörande i tingsrätten tekniskt sakkunnig ledamot deltagit, domför med fyra lagfarna och två tekniskt sakkunniga ledamöter. Flera än fem lagfarna och tre tekniskt sakkunniga ledamöter må ej sitta i rätten.

Hovrätten är i mål, i vars avgörande i tingsrätten tekniskt sakkunnig ledamot deltagit, domför med tre lagfarna och två tekniskt sakkunniga ledamöter. Har tre lagfarna ledamöter deltagit i tingsrättens avgörande, skall dock minst fyra lagfarna ledamöter delta i hovrättens avgörande. Fler än fem lagfarna och tre tekniskt sakkunniga ledamöter får inte sitta i rätten.

Om hovrätten finner att medverkan av tekniskt sakkunniga ledamöter uppenbarligen inte behövs, är hovrätten domför utan sådana ledamöter.

75 §⁴

Talan mot annat slutligt beslut av patentmyndigheten enligt denna lag än som avses i 24 § samt talan mot beslut enligt 42, 72 eller 73 § föres genom besvär hos patentbesvärsrätten inom två månader från beslutets dag. Den som vill anföra besvär skall erlagga fastställd besväravgift inom samma tid vid påföljd att besvären icke upptagas till prövning.

Mot patentbesvärsrättens slutliga beslut föres talan hos regeringsrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag.

Andra slutliga beslut av patentmyndigheten än som avses i 24 § samt beslut enligt 42, 72 eller 73 § får överklagas till patentbesvärsrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag. Den som vill överklaga ett sådant beslut skall inom samma tid betala föreskriven besväravgift. Annars prövas inte besvären.

Ett slutligt beslut av patentbesvärsrätten får överklagas till regeringsrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag. Därvid tillämpas bestämmelserna i 35–37 §§ förvaltningsprocesslagen (1971:291) om besvär över kamarrättens beslut. Patentbesvärsrättens beslut skall innehålla uppgift om att det krävs särskilt till-

³ Senaste lydelse 1977: 700.

⁴ Senaste lydelse 1983: 433.

stånd för prövning av besvär till regeringsrätten och om de grunder på vilka sådant tillstånd meddelas.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1986.
 2. I fråga om tingsrättens domförhet skall äldre föreskrifter fortfarande tillämpas vid huvudförhandlingar som har påbörjats före ikraftträdandet samt vid överläggningar och omröstningar i anslutning till sådana huvudförhandlingar.
 3. I fråga om hovrättens domförhet skall äldre föreskrifter fortfarande tillämpas i mål där den slutliga handläggningen har påbörjats före ikraftträdandet.
 4. I fråga om överklagande av beslut som patentbesvärsrätten har meddelat före ikraftträdandet skall äldre föreskrifter fortfarande tillämpas.

Lag om ändring i varumärkeslagen (1960: 644)

Härigenom föreskrivs att 47 § varumärkeslagen (1960: 644) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*47 §¹

Talan mot slutligt beslut av registreringsmyndigheten enligt denna lag må föras av sökanden, om det gått honom emot. Mot beslut, varigenom ansökan bifallits oaktat invändning framställt i behörig ordning, må talan föras av den som gjort invändningen. Återkallar invändaren sin talan, må denna likväl prövas, om särskilda skäl föreligga.

Talan föres genom besvär hos patentbesvärsrätten inom två månader från beslutets dag.

Mot patentbesvärsrättens slutliga beslut må talan föras av sökanden, om det gått honom emot. Talan föres hos regeringsrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag.

Ett slutligt beslut av registreringsmyndigheten enligt denna lag får överklagas av sökanden, om beslutet har gått honom emot. Beslut, som innebär att en ansökan bifalls trots att en invändning har framställts, får överklagas av den som har gjort invändningen. Återkallar denne sin talan får invändningen ändå prövas, om det finns särskilda skäl.

Ett beslut enligt första stycket får överklagas till patentbesvärsrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag.

Ett slutligt beslut av patentbesvärsrätten får överklagas till regeringsrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag. Därvid tillämpas bestämmelserna i 35–37 §§ förvaltningsprocesslagen (1971:291) om besvär över kamarrättens beslut. Patentbesvärsrättens beslut skall innehålla uppgift om att det krävs särskilt tillstånd för prövning av besvär till regeringsrätten och om de grunder på vilka sådant tillstånd meddelas.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1986.

2. I fråga om överklagande av beslut som patentbesvärsrätten har meddelat före ikraftträdandet skall äldre föreskrifter fortfarande tillämpas.

Lag om ändring i mönsterskyddslagen (1970:485)

Härigenom föreskrivs att 22 och 47 §§ mönsterskyddslagen (1970:485) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Talan enligt 21 § föres hos patentbesvärsrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag. Den som vill anförda besvär skall inom samma tid erlægga fastställd besväravgift vid påföljd att besvären annars icke upptages till prövning.

Mot slutligt beslut av patentbesvärsrätten får talan föras av sökanden, om det gått honom emot. Talan föres hos regeringsrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag.

*Föreslagen lydelse*22 §¹

Ett slutligt beslut av registreringsmyndigheten enligt 21 § får överklagas till patentbesvärsrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag. Den som vill överklaga ett sådant beslut skall inom samma tid betala föreskriven besväravgift. Annars prövas inte besvären.

Ett slutligt beslut av patentbesvärsrätten får överklagas till regeringsrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag. Därvid tillämpas bestämmelserna i 35–37 §§ förvaltningsprocesslagen (1971:291) om besvär över kamarrättens beslut. Patentbesvärsrättens beslut skall innehålla uppgift om att det krävs särskilt tillstånd för prövning av besvär till regeringsrätten och om de grunder på vilka sådant tillstånd meddelas.

47 §²

Talan mot annat slutligt beslut av registreringsmyndigheten enligt denna lag än som avses i 21 § föres genom besvär hos patentbesvärsrätten inom två månader från beslutets dag. Den som vill anförda besvär skall erlægga fastställd besväravgift inom samma tid vid påföljd att besvären annars icke upptages till prövning.

Talan mot patentbesvärsrättens slutliga beslut föres hos regeringsrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag.

Andra slutliga beslut av registreringsmyndigheten än som avses i 21 § får överklagas till patentbesvärsrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag. Den som vill överklaga ett sådant beslut skall inom samma tid betala föreskriven besväravgift. Annars prövas inte besvären.

Ett slutligt beslut av patentbesvärsrätten får överklagas till regeringsrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag. Därvid tillämpas bestämmelserna i 35–37 §§ förvaltningsprocesslagen (1971:291) om besvär över kamarrättens beslut. Patentbesvär-

¹ Senaste lydelse 1977: 731.

² Senaste lydelse 1977: 731.

rättens beslut skall innehålla uppgift om att det krävs särskilt tillstånd för prövning av besvär till regeringsrätten och om de grunder på vilka sådant tillstånd meddelas.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1986.
 2. I fråga om överklagande av beslut som patentbesvärsrätten har meddelat före ikraftträdandet skall äldre föreskrifter fortfarande tillämpas.

Lag om ändring i lagen (1977: 1016) med vissa bestämmelser på tryckfrihetsförordningens område

Härigenom föreskrivs att 8 § lagen (1977: 1016) med vissa bestämmelser på tryckfrihetsförordningens område skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §

Talan mot slutligt beslut av patent- och registreringsverket i ärende rörande utgivningsbevis föres genom besvär hos patentbesvärsrätten inom två månader från beslutets dag. Talan mot patentbesvärsrättens slutliga beslut föres hos regeringsrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag.

Ett slutligt beslut av patent- och registreringsverket i ärende rörande utgivningsbevis får överklagas till patentbesvärsrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag.

Ett slutligt beslut av patentbesvärsrätten får överklagas till regeringsrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag. Därvid tillämpas bestämmelserna i 35–37 §§ förvaltningsprocesslagen (1971:291) om besvär över kamarrättens beslut. Patentbesvärsrättens beslut skall innehålla uppgift om att det krävs särskilt tillstånd för prövning av besvär till regeringsrätten och om de grunder på vilka sådant tillstånd meddelas.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1986.
 2. I fråga om överklagande av beslut som patentbesvärsrätten har meddelat före ikraftträdandet skall äldre föreskrifter fortfarande tillämpas.

Propositionen	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Propositionens lagförslag	2
1. lag om ändring i patentlagen (1967: 837)	2
2. lag om ändring i varumärkeslagen (1960: 644)	7
3. lag om ändring i mönsterskyddslagen 1970: 485)	8
4. lag om ändring i lagen (1977: 1016) med vissa bestämmelser på tryckfrihetsförordningens område	10
5. lag om ändring i lagen (1977: 729) om patentbesvärsrätten	11
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 28 november 1985	13
1 Inledning	13
2 Allmän motivering	13
2.1 Behovet av en reform	13
2.2 Utgångspunkter för en reform	15
2.3 Patentprocessen	18
2.3.1 Förstärkning av den patenträttsliga och tekniska kompetensen i domstolarna	18
2.3.2 Särbehandling av patentmål i tingsrätt och hovrätt	20
2.3.3 Domförhållsregler	23
2.3.4 Handläggningsregler	25
2.3.5 Vitesförbud vid patentintrång	27
2.3.6 Skadestånd vid patentintrång	29
2.3.7 Ogiltighetstalan i intrångsmål	32
2.4 Patentbesvärprocessen m. m.	35
2.4.1 Prövningstillstånd vid överklagande till regeringsrätten ..	35
2.4.2 Frivillig begränsning av patent	37
2.5 Ikraftträdande m. m.	38
3 Upprättade lagförslag	38
4 Specialmotivering	38
4.1 Förslaget till lag om ändring i patentlagen 1967: 837)	38
4.2 Förslagen till lagar om ändring i varumärkeslagen (1960: 644), mönsterskyddslagen (1970: 485) och lagen (1977: 1016) med vissa bestämmelser på tryckfrihetsförordningens område	49
5 Hemställan	49
6 Beslut	49
Utdrag ur lagrådets protokoll den 19 december 1985	50
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 9 januari 1986 ..	52
 Bilaga 1 Sammanfattning av utredningens betänkande	54
Bilaga 2 Utredningens lagförslag	58
Bilaga 3 Förteckning över remissinstanserna	75
Bilaga 4 Lagrådsremissens lagförslag	76

